

Provinciale Werkgelegenheids Enquête Gelderland

Uitkomsten werkgelegenheidsonderzoek 2018

Provinciale Werkgelegenheids Enquête Gelderland

Uitkomsten werkgelegenheidsonderzoek 2018

De uitvoering van de PWE 2018 vond plaats in opdracht van de onderstaande instanties:

- Gemeenten in Gelderland
- Provincie Gelderland

Provincie Gelderland
Programma Economie
Bureau Economisch Onderzoek
Postbus 9090
6800 GX Arnhem
026 359 91 91
pwe@gelderland.nl

Overname van cijfers is toegestaan mits bron duidelijk vermeld wordt: PWE-Gelderland 2018

Een digitale versie van dit rapport is te vinden op: www.gelderland.nl/pwe

Over het materiaal

De PWE voert jaarlijks onderzoek uit naar de Gelderse werkgelegenheid. De uitkomsten van het onderzoek 2018 (peildatum 1 april 2018) worden in dit document gepresenteerd.

Hoewel veel bedrijven reageren op de enquête is de respons geen 100%, bij het onderzoek 2018 is uiteindelijk een respons bereikt van 80% van de werkgelegenheid. Daarom is aanvullend middels ophoging/bijinschatting voor elk non-responsbedrijf (vestiging) een schatting van de werkgelegenheid gemaakt. Daarnaast wordt steeds gekeken in hoeverre de gegevens corresponderen met die uit voorgaande jaren. Anders dan bij andere bronnen is sprake van een compleet register waarin ook de historie van individuele bedrijven wordt bijgehouden. Dat maakt het mogelijk om analyses te doen op elk gewenst ruimtelijk en/of sectoraal niveau. De PWE onderscheidt zich daarmee van andere bronnen.

De PWE verbetert continu haar historische gegevens. Eventueel geconstateerde fouten, omissies of dubbeltellingen worden met terugwerkende kracht hersteld. Maar ook gemeentelijke herindelingen en SBI-conversies worden op deze wijze verwerkt. Dat maakt het mogelijk om consistente ontwikkelingen weer te geven door de tijd. Het is daardoor niet mogelijk de gegevens uit deze rapportage naast die van eerdere rapportages te leggen, analyses dienen plaats te vinden binnen de actuele database, d.w.z. met de (historische) gegevens zoals die momenteel in het PWE-bestand zijn opgenomen.

In dit rapport worden cijfers voor uiteenlopende perioden gepresenteerd. Daar is voor gekozen om zo veel mogelijk kleur te geven aan ontwikkelingen en omslagen. Wel is getracht zo veel mogelijk de ontwikkelingen 2017-2018 en 2009-2018 in beeld te brengen. Het PWE-register bevat cijfers vanaf 1986. In beginsel kan vanaf dat jaar elke periode gepresenteerd worden. Als gevolg van afrondingen en weglaten van cellen met zeer weinig waarnemingen kan het voorkomen dat de totalen afwijken van de som der cellen. De totalen zijn dan leidend.

Samenvatting

- De werkgelegenheid is in Gelderland het afgelopen jaar fors gegroeid. Voor het eerst waren er in Gelderland meer dan 1 miljoen banen. Op 1 april 2018 waren 1.010.800 mensen werkzaam. Dat waren er bijna 24.000 meer dan in 2017, goed voor een groei van 2,4%. Deze groei werd breed gedragen. Zo groeide de werkgelegenheid in alle Gelderse regio's en vrijwel alle sectoren zagen de werkgelegenheid groeien.
- In vergelijking met Nederland (+2,2%) zijn de ontwikkelingen in Gelderland gunstig te noemen.
- Het aantal banen in de *landbouw* is de afgelopen jaren structureel afgenomen. Rond 1990 werden er in Gelderland nog rond de 46.000 banen geteld. Inmiddels is dat aantal afgenomen tot 27.500. Er zijn in die periode bijna 20.000 banen verloren gegaan. Het sectoraandeel daalde daarmee van 8,0% tot 2,7% in 2018.
- In 2016-2017 bedroeg de banengroei in de *industrie* ruim 2.400 banen (+2,3%). Dit jaar was de groei met bijna 3.400 banen (3,1%) nog een stukje hoger. In beide jaren lag de groei boven het gemiddelde groeicijfer, het sectoraandeel krabbelt daardoor weer langzaam omhoog. Vanaf 1990 daalde het sectoraandeel gestaag van 17,5% naar 10,9% in 2016. Dit jaar is het aandeel uitgekomen op 11,1%.
- Sinds 2014 stijgt het aantal banen in de *bouw* weer, het afgelopen jaar leverde een groei op van 2.460 banen. Inmiddels is de sector goed voor 59.750 banen. Het aantal banen ligt daarmee echter nog lang niet op het niveau van voor de crisis.
- Na een lichte afname in de periode 2009-2014 groeit het aantal banen in de *groothandel* weer. Het afgelopen jaar is sprake geweest van een behoorlijke groei. Het aantal banen nam toe met 2,8% (+1.650).
- In de *detailhandel* kwamen er het afgelopen jaar 2.710 banen bij en kwam het totaal aantal banen daardoor uit op 117.790, goed voor 11,7% van de Gelderse werkgelegenheid.
- Het aantal banen in de sector *vervoer/opslag en communicatie* is tot 2014 licht gedaald. Na 2014 groeide de werkgelegenheid licht en in 2018 nam het aantal banen fors toe. Het afgelopen jaar kwamen er 2.500 banen bij, een groei van maar liefst 3,6%.
- Anders dan de meeste sectoren heeft de *horeca* als geheel weinig banenverlies te zien gegeven in de periode 2009-2014. Alleen in 2013 en 2014 was er sprake van licht banenverlies. Sinds 2014 groeit de sector gestaag. Het sectoraandeel is daardoor toegenomen van 4,3% in 2009 tot 4,8 in 2018. Het afgelopen jaar kwamen er 1.400 banen bij, een groei van 2,9%.
- Waren er in 2000 nog 29.000 mensen werkzaam in de *financiële sector*, inmiddels is dat afgenomen tot 15.500, bijna een halvering. Het sectoraandeel is hierdoor gedaald van 3,2% tot 1,5%. Ook het afgelopen jaar was weer sprake van banenverlies, -300 banen ofwel -1,8%.
- De werkgelegenheid in de *zakelijke dienstverlening* is het afgelopen jaar fors gegroeid. De sector nam toe met 3.720 banen (+2,6%) en groeide tot totaal 144.410 banen. Het sectoraandeel ligt momenteel op 14,3%.
- Het aantal banen bij de *overheid* blijft afnemen. De afgelopen 10 jaar bedroeg het banenverlies 6.350 banen, dit jaar gingen er weer 650 banen verloren. In 1986 bedroeg het sectoraandeel van de overheid nog 7,5%. Dat is inmiddels gedaald tot 4,8%.

- Sinds 2015 groeit het aantal banen in het *onderwijs* weer. Het afgelopen jaar kwamen er 1.420 banen bij. De groei van 2,1% lag daarmee nog wel onder de gemiddelde groei. Het aantal banen ligt nu weer op het niveau van 2011 (ruim 66.000 banen). Het sectoraandeel is de afgelopen jaren nauwelijks gewijzigd en ligt rond de 6,7%.
- Het aantal banen in de *zorg* blijft groeien na de forse dip in de periode 2012-2015. Het afgelopen jaren nam de werkgelegenheid toe met 3.850 banen (+2,2%) tot bijna 180.000 banen. Daarmee blijft de sector de grootste in Gelderland (sectoraandeel 17,8%). Ondanks de groei ligt het banenniveau nog steeds onder het niveau van 2012.
- Met een sectoraandeel van 4,3% is de *overige dienstverlening* een van de kleinere sectoren in Gelderland. Sinds 2013 neemt het aantal banen gestaag toe. Dit jaar goed voor een groei van bijna 1.000 banen. Het groeipercentage lag met 2,3% vrijwel op de Gelderse gemiddelde cijfer.
- In *regionaal perspectief* geldt dat de gunstige werkgelegenheidsontwikkelingen breed terug te vinden zijn, alle regio's kenden een banengroei van rond de 2,4%. De regionale verschillen zijn erg klein. Opvallend is dat de regio Achterhoek samen met Food Valley dit jaar de grootste groei heeft gerealiseerd. De groeipercentages zijn voor Stedendriehoek 1,9%, Achterhoek 2,6%, Arnhem-Nijmegen 2,5%, Rivierenland 2,5%, Food Valley 2,6% en Noord Veluwe 2,5%.
- De inzet van *uitzendarbeid* is de afgelopen jaren fors toegenomen, wel lijkt de groei wat af te vlakken. Was vorig jaar de groei nog 12,8%, dit jaar bedroeg het groeicijfer 6,5%. In absolute termen een groei van 3.040 banen. Het afgelopen jaar is de banengroei vooral tot stand gekomen door toename van het aantal grote banen (>=12 uur). Het aantal kleine banen is zelfs wat afgenomen.
- Het aantal *bedrijven* blijft opvallend snel groeien. Werden er vorig jaar ongeveer 2.600 nieuwe bedrijven geteld (netto toename), dit jaar waren dat er maar liefst 8.270. Nooit eerder werden er zo veel nieuwe bedrijven geteld. Over de afgelopen 10 jaar kwamen er jaarlijks gemiddeld bijna 5.000 bedrijven bij. Daarmee telt Gelderland inmiddels 186.060 bedrijven.
- De *eenmansbedrijven* maken inmiddels 67% uit van de bedrijvenpopulatie. In termen van banen is de bijdrage van ruim 12% een stuk bescheidener.
- De *grotere bedrijven* (10 plus), ca. 7% van de bedrijvenpopulatie, zorgen voor een groot aandeel in de werkgelegenheid 67%. De dynamiek (starters/stoppers) bij grotere bedrijven is kleiner dan bij de kleine bedrijven.
- Bij de *kleine bedrijven* is de jaarlijkse uitval relatief groot. Dat de kleine bedrijven toch een aanzienlijke bijdrage hebben geleverd aan groei/stabilisatie van de werkgelegenheid is toe te schrijven aan de enorme aantallen nieuwe kleine bedrijven.

Inhoud

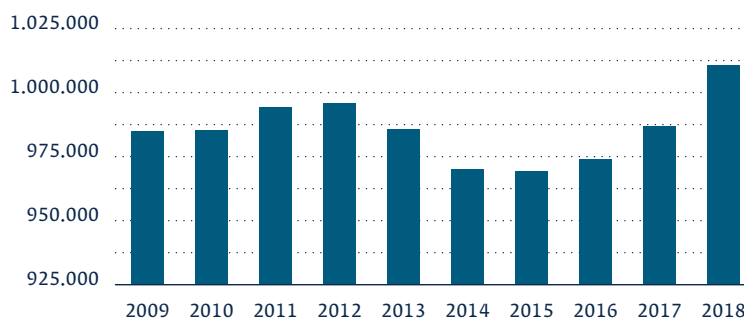
Over het materiaal	3
Samenvatting	4
1 Algemeen	7
2 Sectoren	8
2.1 Ontwikkeling aantal banen naar sector afgelopen jaar	8
2.2 Landbouw	9
2.3 (Maak) Industrie	11
2.4 Bouw	14
2.5 Landbouw	15
2.6 Detailhandel	16
2.7 Vervoer, opslag en communicatie	17
2.8 Horeca	18
2.9 Financiële sector	19
2.10 Zakelijke dienstverlening	20
2.11 Openbaar bestuur	21
2.12 Onderwijs	22
2.13 (Gezondheids-) Zorg	24
2.14 Overige dienstverlening	25
3 Regionaal	26
3.1 Stedendriehoek	26
3.2 Achterhoek	28
3.3 Arnhem-Nijmegen	29
3.4 Rivierenland	30
3.5 Food Valley	31
3.6 Noord Veluwe	32
4 Type baan	33
5 Bedrijven(dynamiek)	35
Bijlage A: Ontwikkelingen aantallen banen Gelderland, regio's naar sector	41
Bijlage B: Ontwikkelingen aantallen banen naar gemeente	49
Indeling WGR-Gebieden	52
Kaart: WGR gebieden	53
Kaart: gemiddelde jaarlijkse werkgelegenheidsgroei 2014-2017 per gemeente	54
Kaart: werkgelegenheidsgroei 2017-2018 per gemeente	54

1 Algemeen

De werkgelegenheid is in Gelderland het afgelopen jaar fors gegroeid. Niet eerder was het aantal banen in Gelderland zo hoog, er waren in Gelderland meer dan 1 miljoen banen. Op 1 april 2018 waren 1.010.800 mensen werkzaam. Dat waren er bijna 24.000 meer dan in 2017, goed voor een groei van 2,4%. De in 2015 ingezette positieve trend heeft zich daarmee nog sterker dan vorig jaar (groei 1,3%) doorgezet. Inmiddels zijn er aanzienlijk meer mensen in Gelderland werkzaam dan voor de crisis.

Grafiek 1.1

Aantal banen Gelderland

In nationaal perspectief lopen de ontwikkelingen in Gelderland in de pas. De 2,4% groei in Gelderland ligt net iets boven de nationale groei van 2,2%.

Provincie	Bedrijven	Banen	Groei banen
Groningen	47.610	285.230	3,2%
Friesland	61.240	297.020	2,6%
Drenthe	41.280	217.430	1,0%
Overijssel	101.510	595.950	2,4%
Gelderland	186.060	1.010.800	2,4%
Flevoland	39.840	187.780	3,9%
Utrecht	137.580	723.530	2,9%
Noord Holland	338.270	1.581.060	2,6%
Zuid Holland	311.530	1.750.220	1,6%
Zeeland	38.500	180.030	1,2%
Noord Brabant	231.990	1.297.560	2,1%
Limburg	94.660	525.410	2,0%
Nederland	1.630.070	8.658.830	2,2%

Bron: LISA-2018

De ontwikkelingen in centraal Nederland (Noord Holland, Utrecht, Flevoland) zijn bovengemiddeld. Opmerkelijk is ook de groei in Groningen en Friesland. In Zuid Nederland bleef de groei wat achter.

2 Sectoren

2.1 Ontwikkeling aantal banen naar sector afgelopen jaar

Met uitzondering van de financiële sector en overheid lieten alle sectoren het afgelopen jaar een groei van het aantal banen zien. Het totale banenverlies in de eerste twee sectoren was beperkt, in totaal gingen hier 940 banen verloren. De grootste banengroei was er voor de zorg (+3.850), opmerkelijk na het banenverlies in eerdere jaren. De zakelijke dienstverlening blijft ook hard groeien, dit jaar +3.720 banen. Daarnaast leverden de industrie (+3.370), detailhandel (+2.710), vervoer/communicatie (+2.490) en de bouw (+2.460) een forse bijdrage aan de banengroei.

Ontwikkeling banen naar sector

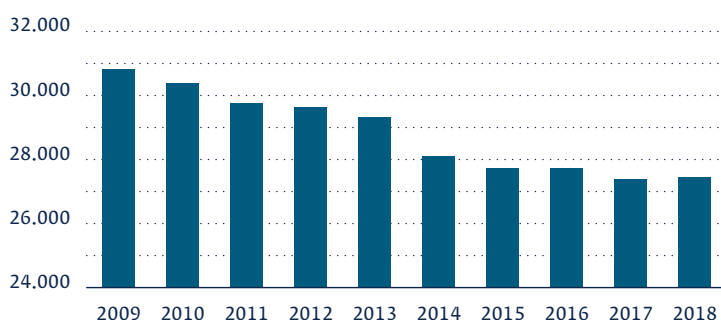
Gelderland, alle banen		Banen 2017-2018	Absoluut 2017-2018	In procenten 2018	Sectoraandeel 2018
A	Landbouw/Visserij	27.470	90	0,3%	2,7%
BC	Industrie/Delfstoffenwinning	112.290	3.370	3,1%	11,1%
DE	Nutsbedrijven	13.120	740	6,0%	1,3%
F	Bouwnijverheid	59.750	2.460	4,3%	5,9%
GA	Groothandel	60.870	1.650	2,8%	6,0%
GB	Detailhandel/autohandel	117.880	2.710	2,4%	11,7%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	71.010	2.490	3,6%	7,0%
I	Horeca	48.660	1.390	2,9%	4,8%
K	Financiële instellingen	15.510	-290	-1,8%	1,5%
LN	Zakelijke dienstverlening	144.410	3.720	2,6%	14,3%
O	Openbaar bestuur	48.380	-650	-1,3%	4,8%
P	Onderwijs	67.860	1.420	2,1%	6,7%
Q	Gezondheidszorg	179.810	3.850	2,2%	17,8%
RS	Overige dienstverlening	43.790	990	2,3%	4,3%
Alle sectoren		1.010.800	23.940	2,4%	100,0%

2.2 Landbouw

Grafiek 2.1

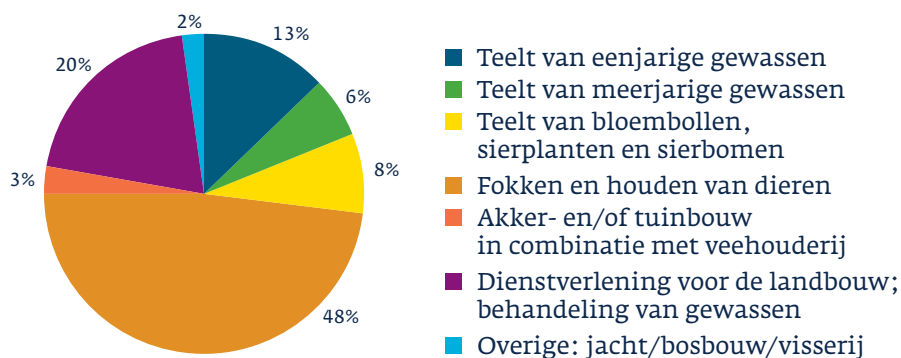
Ontwikkeling banen landbouw Gelderland

Het aantal banen in de landbouw is de afgelopen jaren structureel afgenomen. Rond 1990 werden er in Gelderland nog rond de 46.000 banen geteld. Inmiddels is dat aantal afgenomen tot 27.500. Er zijn bijna 20.000 banen verloren gegaan. Het sectoraandeel daalde daarmee van 8,0% tot 2,7% in 2018. Opmerkelijk is dat het afgelopen jaar er geen afname was maar zelfs een bescheiden toename van het aantal banen (+90). Ook in termen van bedrijven laat de landbouw een enorme teruggang zien. In 1990 werden nog ruim 16.000 agrarische bedrijven geteld, goed voor een sectoraandeel van 22,9%. Het afgelopen jaar werden 10.780 bedrijven geteld, met een sectoraandeel van 5,8%. Een verlies van 5.220 bedrijven, terwijl in vrijwel alle andere sectoren het aantal bedrijven is toegenomen.

Grafiek 2.2

Sectorstructuur landbouw

De landbouw bestaat, in termen van werkgelegenheid, voor bijna 50% uit veehouderij. Hiervan wordt ook nog weer een groot deel gevormd door de melkveehouderij. Rundvee-bedrijven (melkveebedrijven en overige rundveebedrijven) vormen totaal 33% van de werkgelegenheid in de landbouw.

Banen en bedrijven binnen de landbouw

	Bedrijven	Banen	Aandeel banen
Akkerbouw en tuinbouw	2.230	7.530	27%
glastuinbouw	290	1.710	6%
champignonbedrijven	50	500	2%
Veeteelt	6.260	13.140	48%
melkveebedrijven	3.070	6.800	25%
overige rundvee	1.390	2.310	8%
varkensbedrijven	710	1.490	5%
pluimvee	380	1.210	4%
schapen en geiten	370	710	3%
Overige landbouwbedrijven	2.290	6.800	25%
Totaal Landbouw	10.780	27.470	100,0%

De werkgelegenheid in de landbouw is geconcentreerd in de regio's Achterhoek en Rivierenland. Voor de Achterhoek geldt dat de bijdrage aan de totale werkgelegenheid ruim 12% is, maar dat het aandeel agrarische werkgelegenheid ruim 23% is. In Rivierenland liggen deze aandelen met 11% en bijna 23% net iets lager.

Banen landbouw naar WGR-regio

	Aandeel alle banen	Aandeel landbouw	Banen landbouw
Stedendriehoek	16,4%	14,8%	4.080
Achterhoek	12,2%	23,2%	6.390
Regio Arnhem-Nijmegen	37,4%	17,2%	4.730
Rivierenland	11,2%	22,8%	6.270
Food Valley	13,7%	13,8%	3.780
Noord Veluwe	9,1%	8,1%	2.230
Gelderland	100,0%	100,0%	27.470

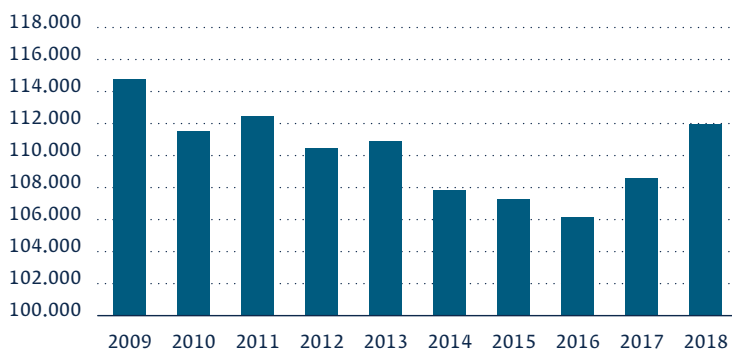
Ruim een derde van de werkgelegenheid en bedrijven in de rundveehouderij is te vinden in de Achterhoek. Voor de akker- en tuinbouw geldt dat zelfs 40% van de werkgelegenheid in Rivierenland te vinden is. De werkgelegenheid in de glastuinbouw is sterk geconcentreerd in Rivierenland (55%) en de Regio Arnhem-Nijmegen (31%). De Gelderse paddenstoelenteelt is vrijwel geheel gevestigd in Rivierenland (Maasdriel). Opvallend is dat de regio Food Valley in de landbouwsector in termen van banen/bedrijven geen bovengemiddeld aandeel voor haar rekening neemt.

2.3 (Maak) Industrie

Voetnoot: In de vorige rapportage is de sociale werkvoorziening buiten beschouwing gelaten, dat is nu niet gedaan. Cijfers kunnen daardoor afwijken.

Grafiek 2.3

Ontwikkeling banen industrie Gelderland

Tot 2017 zijn veel banen verloren gegaan in de industrie. In de periode 2000-2016 zijn in totaal ruim 128.000 banen verdwenen. Overigens dient hierbij aangetekend te worden dat in de laatste jaren het banenverlies vooral was toe te schrijven aan de veranderingen in de sociale werkvoorziening. De vorig jaar ingezette groei heeft dit jaar stevig doorgezet. Vorig jaar bedroeg de banengroei ruim 2.400 banen (+2,3%). Dit jaar was de groei met bijna 3.400 banen (+3,1%) nog een stuk gunstiger. In beide jaren lag de groei boven het gemiddelde groeicijfer, het sectoraandeel krabbelt daardoor weer langzaam omhoog. Vanaf 1990 daalde het sectoraandeel gestaag van 17,5% naar 10,9% in 2016. Dit jaar is het aandeel uitgekomen op 11,1%.

Sinds 2000 is de opbouw van de sector aanzienlijk gewijzigd. Zo is de tabaksindustrie geheel verdwenen uit Gelderland. Van de textiel-/kleding-/lederindustrie is ongeveer de helft van het aantal banen verdwenen. Ook in de papier-, drukkerij-, metaal-, meubel- en computersector zijn veel banen verloren gegaan. Maar de sectoren voedingsmiddelen, reparatie en overige machines kenden een toename van het aantal banen. De voedingsmiddelensector is inmiddels goed voor bijna een kwart van de industriële werkgelegenheid.

Ontwikkeling werkgelegenheid industrie Gelderland 2017-2018

SBI-Afdeling		Banen 2018	Ontwikkeling 2017-2018
10	Vervaardiging van voedingsmiddelen	23.300	1.230
11	Vervaardiging van dranken	200	30
12	Vervaardiging van tabaksproducten	0	0
13	Vervaardiging van textiel	1.820	90
14	Vervaardiging van kleding	470	20
15	Vervaardiging van leer, lederwaren en schoenen	220	-50
16	Primaire houtbewerking en vervaardiging van artik. van hout	3.230	170
17	Vervaardiging van papier, karton en papier- en kartonwaren	3.880	150
18	Drukkerijen, reproductie van opgenomen media	2.410	-10
19	Vervaardiging van cokesovenproducten en aardolieverwerking	10	0
20	Vervaardiging van chemische producten	3.380	190
21	Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten	810	-10
22	Vervaardiging van producten van rubber en kunststof	5.120	100
23	Vervaardiging van overige niet-metaalhoudende minerale prod.	4.040	90
24	Vervaardiging van metalen in primaire vorm	2.100	160
25	Vervaardiging van prod. van metaal (geen machines en app.)	14.720	990
26	Vervaardiging van computers, elektronische en optische mach.	6.200	210
27	Vervaardiging van elektrische apparatuur	2.320	-180
28	Vervaardiging van overige machines en apparaten	13.240	780
29	Vervaardiging van auto's, aanhangwagens en opleggers	1.730	30
30	Vervaardiging van overige transportmiddelen	2.010	190
31	Vervaardiging van meubels	3.960	40
32	Vervaardiging van overige goederen	11.840	-890
33	Reparatie en installatie van machines en apparaten	4.970	40
Industrie		112.010	3.370

In vrijwel alle deelsectoren binnen de industrie was sprake van groei. Net als in de voorgaande jaren deed vooral de voedingsmiddelenindustrie het goed (+1.230 banen). Ook de metaalproductenindustrie (25) en Overige Machines (28) deden het goed. De afname bij Overige goederen (32) is geheel toe te schrijven aan de verdere uitstoot van banen bij de sociale werkvoorziening.

Werkgelegenheid industrie naar regio

Regio	Aandeel alle banen	Aandeel industrie	Banen industrie	Sector aandeel
Stedendriehoek	16,4%	17,3%	19.430	11,7%
Achterhoek	12,2%	19,6%	22.000	17,8%
Regio Arnhem-Nijmegen	37,4%	27,2%	30.440	8,1%
Rivierenland	11,2%	11,8%	13.220	11,6%
Food Valley	13,7%	13,9%	15.590	11,2%
Noord Veluwe	9,1%	10,1%	11.340	12,4%
Gelderland	100,0%	100,0%	112.010	11,1%

In absolute termen heeft de regio Arnhem-Nijmegen de meeste industriële werkgelegenheid, maar in de regio is 'slechts' 27% van de industriële werkgelegenheid te vinden terwijl de regio goed is voor 37,4% van de totale Gelderse werkgelegenheid. Het sectoraandeel van 8,1% is opvallend laag. Het sectoraandeel in de Achterhoek is hoogst.

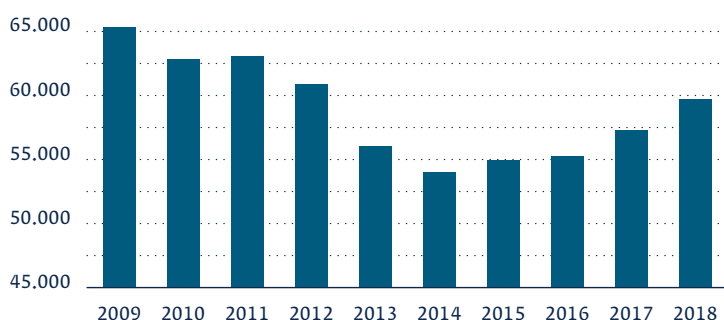
De voedingsmiddelenindustrie is vooral te vinden op de Noord-Veluwe (4.970 banen), in Food Valley (4.570 banen) en in de Achterhoek (4.230 banen). Gemeenten met meer dan 1.000 banen in deze sector zijn Apeldoorn, Nijkerk, Oost Gelre, Nunspeet, Doetinchem, Ede en Oldebroek.

2.4 Bouw

Grafiek 2.4

Ontwikkeling banen bouw Gelderland

De crisis van 2008 is hard aangekomen in de bouw. In de periode 2008-2014 daalde het aantal banen in de sector van 66.850 naar 54.000. Daarmee ging 20% van het aantal banen verloren, in absolute termen 12.850. Daarmee is de bouw de sector waar het banenverlies het hardst is aangekomen. Sinds 2014 stijgt het aantal banen weer, het afgelopen jaar leverde een groei op van 2.460 banen. Inmiddels is de sector goed voor 59.750 banen. Het aantal banen ligt daarmee echter nog lang niet op het niveau van voor de crisis.

Het aantal eenmansbedrijven in de bouw blijft enorm toenemen. Zo kwamen er het afgelopen jaar maar liefst 1.160 eenmansbedrijven bij. Het aantal overige bedrijven nam nog steeds wat af; een daling van 30 bedrijven. Wel groeide bij deze bedrijven het aantal banen weer (+1.300) waardoor de sector uiteindelijk dus groeide met 2.460 banen.

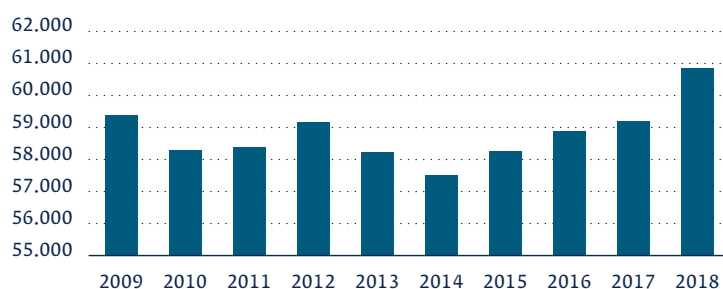
Ontwikkeling aantal bedrijven en banen bouwsector

	Eenmansbedrijven		Overige bedrijven		Totaal	
	Bedrijven	Banen	Bedrijven	Banen	Bedrijven	Banen
2008	10.050	10.050	5.870	58.340	15.920	68.390
ontwikkeling 2008-2016	2.940	2.940	-1.150	-16.070	1.780	-13.130
ontwikkeling 2016-2017	430	430	-200	1.610	220	2.030
ontwikkeling 2017-2018	1.160	1.160	-30	1.300	1.130	2.460
2018	14.580	14.580	4.490	45.180	19.050	59.750

2.5 Groothandel

Grafiek 2.5

Ontwikkeling banen groothandel Gelderland

De sector groothandel heeft de afgelopen jaren een gematigde ontwikkeling doorgemaakt. Het aantal banen heeft de afgelopen jaren steeds rond 59.000 gelegen. Na een lichte afname in de periode 2009-2014 groeit het aantal banen weer. Het afgelopen jaar is wel sprake geweest van een behoorlijke groei. Het aantal banen nam toe met 2,8% (+1.650). Het sectoraandeel is sinds 2009 niet gewijzigd en ligt op 6,0%. De enorme groei van het aantal bedrijven is geheel aan de groothandel voorbij gegaan. In 2018 werden bijna 9.200 bedrijven in de groothandel geteld. Dat waren er nog geen 100 meer dan in 2009. Eenmansbedrijven komen in deze sector vrijwel niet voor.

Banen binnen groothandel

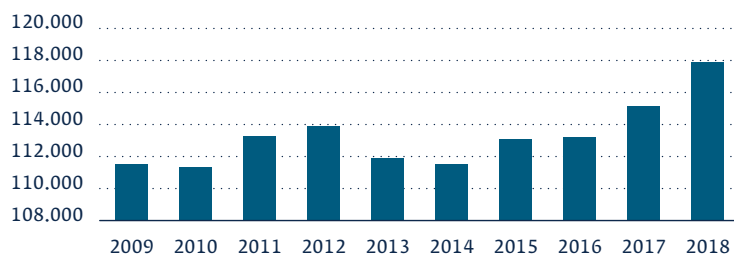
		Ontwikkeling 2009-2018	Banen 2018
461	Handelsbemiddeling	490	4.220
462	Groothandel in landbouwproducten en levende dieren	190	2.930
463	Groothandel in voedings- en genotmiddelen	1.670	12.300
464	Groothandel in consumentenartikelen (non-food)	700	12.880
465	Groothandel in ICT-apparatuur	-1.390	5.070
466	Groothandel in machines, apparaten, toebehoren voor industrie	550	10.750
467	Overige gespecialiseerde groothandel	-840	11.620
469	Niet-gespecialiseerde groothandel	110	1.090
Totaal groothandel		1.480	60.870

Binnen de groothandel hebben wel verschuivingen plaatsgevonden. De groothandel in voedings- en genotmiddelen is de afgelopen 10 jaar met bijna 1.700 banen gegroeid, de groothandel in ICT-apparatuur verloor bijna 1.400 banen.

2.6 Detailhandel

Grafiek 2.6

Ontwikkeling banen detailhandel Gelderland

De detailhandel groeit weer sinds 2015. Dit jaar kwamen er 2.710 banen bij en kwam het totaal aantal banen daardoor uit op 117.880, goed voor 11,7% van de Gelderse werkgelegenheid. Daarmee is de sector vrijwel even groot als de zorgsector.

Ontwikkeling banen binnen de detailhandel

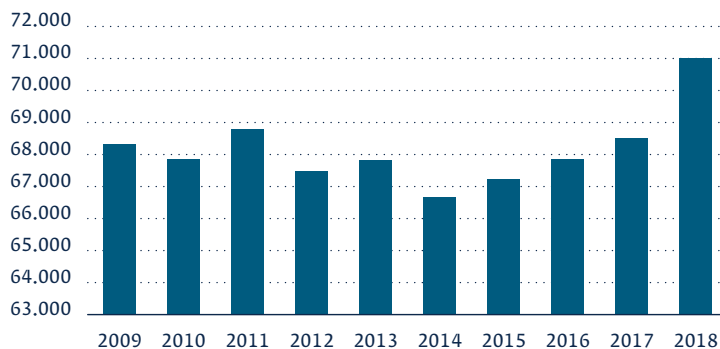
SBI-code		Ontwikkeling 2009-2018	2017-2018	Banen 2018
4711	Supermarkten alg. ass.	7.430	790	35.210
47918	Dh. internet overige non-food	1.560	210	1.600
47915	Dh. internet huis/tuinartikel	1.060	90	1.080
47919	Dh. internet alg. ass. non-foo	670	90	680
47916	Dh. internet vrijetijdsartikel	570	70	590
45112	Handel/rep. pers. auto's	510	530	11.250
47911	Dh. po/int. voeding/drogistery	460	70	520
47641	Winkels fietsen en bromfietsen	300	70	1.600
47999	Deth.via ov.distributievormen	300	40	620
47912	Dh. internet consum.elektron.	270	20	340
45204	Carrosserieherstel	-280	10	1.210
4721	Winkels in groenten, fruit	-290	-60	610
47718	Textielsupermarkten	-380	-50	970
47591	Winkels in meubels	-390	30	2.270
4762	Winkels kranten, tijdschriften	-430	-20	670
47713	Winkels in bovenkleding	-440	30	3.620
47597	Winkels huish. assortiment	-450	-160	820
47712	Winkels in dameskleding	-480	20	1.790
47761	Winkels bloemen/planten, zaden	-480	20	1.550
47721	Winkels in schoenen	-970	20	1.430

Hoewel de sector zich als geheel goed ontwikkelt geldt dat bepaalde deelsectoren de afgelopen jaren fors banen hebben verloren. In grote lijnen geldt dat de meer specialistische winkels banen verloren hebben. Supermarkten en internetwinkels doen het daarentegen erg goed.

2.7 Vervoer, opslag en communicatie

Grafiek 2.7

Ontwikkeling banen vervoer/opslag en communicatie Gelderland

Het aantal banen in de sector vervoer/opslag en communicatie is tot 2014 licht gedaald. Na 2014 groeide de werkgelegenheid licht en in 2018 nam het aantal banen fors toe. Het afgelopen jaar kwamen er 2.500 banen bij, een groei van maar liefst 3,6%. De totale groei in de periode 2009-2018 komt daarmee vrijwel voor rekening van het afgelopen jaar.

Ontwikkeling banen binnen vervoer, opslag en communicatie

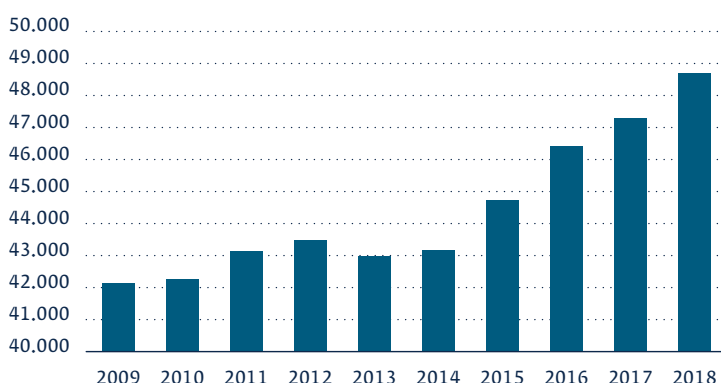
		Ontwikkeling 2009-2018	Ontwikkeling 2017-2018	Banen 2018
49	Vervoer over land	690	1.480	28.550
50	Vervoer over water	-150	0	900
51	Luchtvaart	-20	-10	60
52	Opslag en dienstverlening voor vervoer	2.490	350	10.240
53	Post en koeriers	-2.810	20	5.700
58	Uitgeverijen	-1.510	-150	2.200
59	Productie en distributie van films en televisieprogramma's	760	80	2.320
60	Verzorgen en uitzenden van radio- en televisieprogramma's	-70	0	10
61	Telecommunicatie	-210	20	1.280
62	Dienstverlening activiteiten op het gebied van informatietechniek	2.920	550	17.530
63	Dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatie	580	150	2.220
Totaal vervoer, opslag en communicatie		2.670	2.490	71.010

Binnen de sector zijn de ontwikkelingen nogal uiteenlopend. Zo is de werkgelegenheidsontwikkeling bij het wegvervoer (met name het afgelopen jaar) en de opslag positief terwijl bij de postsector juist veel banen verloren zijn gegaan. Ook bij uitgeverijen zijn nogal wat banen verloren gegaan.

2.8 Horeca

Grafiek 2.8

Ontwikkeling banen horeca Gelderland

Anders dan de meeste sectoren heeft de horeca als geheel weinig banenverlies te zien gegeven in de periode 2009-2014. Alleen in 2013 en 2014 was er sprake van licht banenverlies. Sinds 2014 groeit de sector gestaag. Het sectoraandeel is daardoor toegenomen van 4,3% in 2009 tot 4,8 in 2018. Het afgelopen jaar kwamen er 1.400 banen bij, een groei van 2,9%.

Ontwikkeling banen binnen horeca

		Ontwikkeling 2009-2018	Ontwikkeling 2017-2018	Banen 2018
551	Hotels e.d.	310	120	7.150
552	Verhuur van vakantiehuisjes en appartementen	90	50	1.420
553	Kampeerterreinen	150	40	1.700
561	Restaurants, cafetaria's e.d.	5.700	1.000	28.950
562	Kantines en catering	370	150	2.830
563	Cafés	-160	30	6.500
Totaal horeca		6.550	1.390	48.660

De groei van de werkgelegenheid wordt gedomineerd door ontwikkeling bij de restaurants. Hier groeide het aantal banen de afgelopen jaren met 5.700. Bij cafés nam het aantal banen juist wat af. Het afgelopen jaar was daar wel een (zeer) bescheiden groei. Ook in termen van bedrijven valt deze ontwikkeling waar te nemen. Het aantal restaurants nam toe met bijna 500 tot 3.100 in 2018. Het aantal cafés nam die periode juist af met ongeveer 150 tot 930.

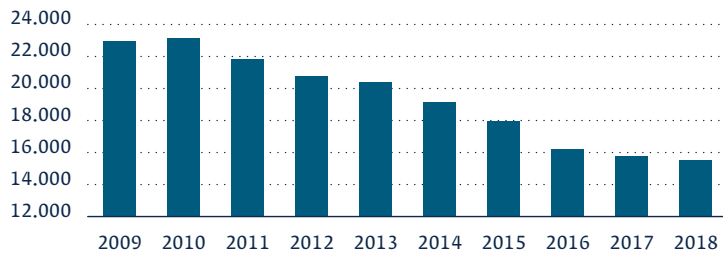
Over alle sectoren bezien bedraagt het aandeel kleine banen (<12 uur) 15%, bij de horeca is dat met ruim 41% veruit het hoogst. In dat licht bezien is het opvallend dat de ontwikkeling in de horeca van het afgelopen jaar is toe te schrijven aan een groei van het aantal grote banen (>=12 uur) van bijna 1.700 en afname van het aantal kleine banen van 300. Er is een duidelijk verschuiving naar banen met meer uren.

2.9 Financiële sector

Grafiek 2.9

Ontwikkeling banen financiële dienstverlening Gelderland

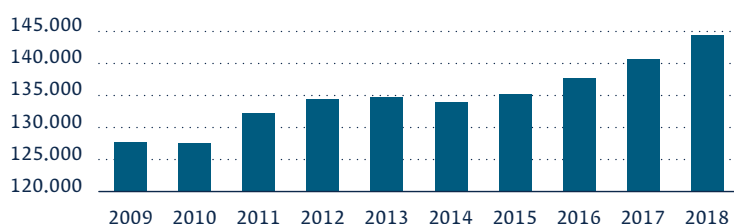

De financiële sector verliest al sinds het begin van deze eeuw banen. Na 2008 is het banenverlies in een stroomversnelling gekomen. Waren er in 2000 nog 29.000 mensen werkzaam in de financiële sector, inmiddels is dat afgenomen tot 15.500, bijna een halvering. Het sectoraandeel is hierdoor gedaald van 3,2% tot 1,5%. Ook het afgelopen jaar was weer sprake van banenverlies, -300 banen ofwel -1,8%. In de sector zijn ruim 93% van de banen grote banen, in geen enkele ander sector is dat aandeel zo hoog. Kleine banen en uitzendbanen zijn vrijwel niet aan de orde.

2.10 Zakelijke dienstverlening

Grafiek 2.10

Ontwikkeling banen zakelijke dienstverlening Gelderland

De werkgelegenheid in de zakelijke dienstverlening is ook het afgelopen jaar fors gegroeid. De sector nam toe met 3.720 banen (+2,6%) en groeide tot totaal 144.410 banen. Het sector-aandeel ligt momenteel op 14,3% en is langzamerhand gegroeid vanaf 8,3% in 1986.

Ontwikkeling banen binnen de zakelijke dienstverlening

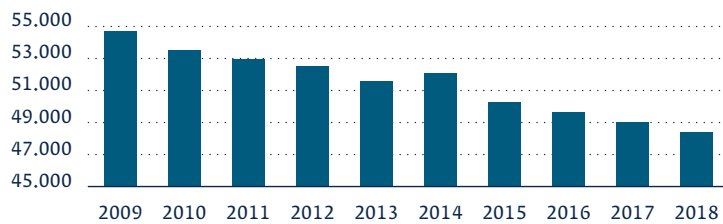
		Ontwikkeling 2009-2018	Ontwikkeling 2017-2018	Banen 2018
68	Verhuur van en handel in onroerend goed	-930	10	6.000
69	Rechtskundige dienstverlening, accountancy, belastingadvies	80	-110	19.710
70	Holdings (geen financiële), interne conerndiensten	5.130	1.060	21.940
71	Architecten, ingenieurs en technisch ontwerp en advies	370	530	15.970
72	Speur- en ontwikkelingswerk	3.550	660	10.760
73	Reclame en marktonderzoek	-70	-250	10.410
74	Industrieel ontwerp en vormgeving, fotografie, vertaling	4.730	820	9.540
75	Veterinaire dienstverlening	470	100	1.690
77	Verhuur en lease van auto's, consumentenartikelen, machines	-30	90	3.670
78	Arbeidsbemiddeling, uitzendbureaus en personeelsbeheer	2.050	550	12.140
79	Reisbemiddeling, reisorganisatie, toeristische informatie	-380	30	1.950
80	Beveiliging en opsporing	-1.120	-30	2.090
81	Facility management, reiniging en landschapsverzorging	2.330	-50	21.770
82	Overige zakelijke dienstverlening	500	320	6.750
Totaal zakelijke dienstverlening		16.690	3.720	144.410

Bezien over wat langere periode valt de groei op bij sbi-70. Achterliggende gegevens maken duidelijk dat de groei vooral veroorzaakt wordt door ontwikkelingen bij Organisatie-adviesbureaus en Managementadviesbureaus, het afgelopen jaar goed voor een toename van 980 banen. Het gaat hierbij voor een aanzienlijk aandeel om nieuwe eenmansbedrijven (640 banen).

2.11 Openbaar bestuur

Grafiek 2.11

Ontwikkeling banen openbaar bestuur Gelderland

Het aantal banen bij de overheid blijft afnemen. Dit jaar gingen er 650 banen verloren waardoor het totale banenverlies van de afgelopen 10 jaar 6.350 banen bedraagt. In 1986 bedroeg het sectoraandeel van de overheid nog 7,5%. Dat is inmiddels gedaald tot 4,8%. De daling in Gelderland kent wel twee opvallende aspecten. Een groot deel van de recente daling komt voor rekening van het ministerie van Defensie en van de Belastingdienst. Beide organisaties hebben moeite met het vervullen van vrijgekomen vacatures. Vooral voor de gemeente Apeldoorn en gemeenten op de Noord Veluwe heeft e.e.a. aanzienlijke impact op de werkgelegenheidsontwikkeling.

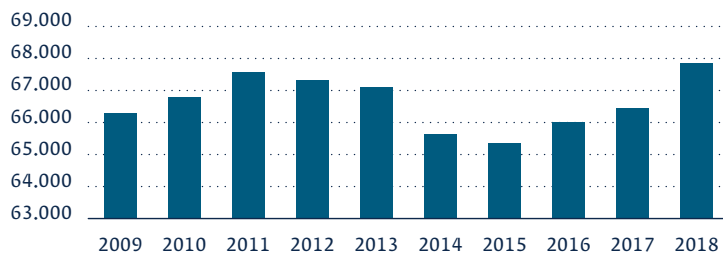
Ontwikkeling banen binnen openbaar bestuur

		Ontwikkeling 2009-2018	Ontwikkeling 2017-2018	Banen 2018
8411	Algemeen overheidsbestuur	-4.120	-440	25.860
8412	Openbaar bestuur overheid	200	70	890
8422	Defensie	-2.990	-430	8.630
84231	Rechtspraak	10	20	1.660
84232	Ministerie v.Justitie/ gevangeniswezen	-320	30	610
8424	Politie	-90	-30	6.160
8425	Brandweer	1.260	50	3.820
8430	Verplichte sociale verzekering	-310	70	730
Totaal openbaar bestuur		-6.350	-650	48.380

2.12 Onderwijs

Grafiek 2.12

Ontwikkeling banen onderwijs Gelderland

Sinds 2015 groeit het aantal banen in het onderwijs weer. Het afgelopen jaar kwamen er 1.420 banen bij. De groei van 2,1% lag daarmee nog wel onder de gemiddelde groei. Het aantal banen ligt nu weer op het niveau van 2011. Het sectoraandeel is de afgelopen jaren nauwelijks gewijzigd en ligt rond de 6,7%.

Ontwikkeling banen binnen onderwijs

		Ontwikkeling 2009-2018	Ontwikkeling 2017-2018	Banen 2018
8520	Primair en speciaal onderwijs	-2.030	180	21.370
8531	Algemeen vormend voortgezet onderwijs	-310	260	16.420
8532	Middelbaar beroepsonderwijs en educatie	330	90	5.230
8541	Niet-universitair hoger onderwijs	1.370	-60	5.800
8542	Universitair hoger onderwijs	-1.750	-70	5.150
8551	Sport- en recreatieonderwijs	1.610	270	2.150
8552	Cultureel onderwijs	50	60	1.730
8553	Auto- en motorrij scholen	120	-20	1.380
8559	Overig onderwijs (rest)	1.800	680	8.070
8560	Dienstverlening voor het onderwijs	380	20	560
Totaal onderwijs		1.550	1.420	67.860

Bijna een derde van de onderwijssector wordt gevormd door het basisonderwijs. De afgelopen 10 jaar is hier, ondanks de groei van het afgelopen jaar, netto een banenverlies van 2.000 geteld. Ook bij het universitair onderwijs is een aanzienlijk aantal banen verloren gegaan. Dit beeld ligt echter wat genuanceerder omdat een toenemend deel van de universiteiten zich inschrijft onder een andere SBI-code. Zo geldt dat nogal wat locaties van de WUR zijn opgenomen onder SBI 72.171 (Speur- en ontwikkelingswerk, landbouw en visserij) en daarom meegeteld worden bij de zakelijke dienstverlening.

Dat het aantal banen in het onderwijs de afgelopen 10 jaar toch is toegenomen is vooral toe te schrijven aan de groei bij Sport- en recreatieonderwijs, het Overig onderwijs en het niet universitair hoger onderwijs.

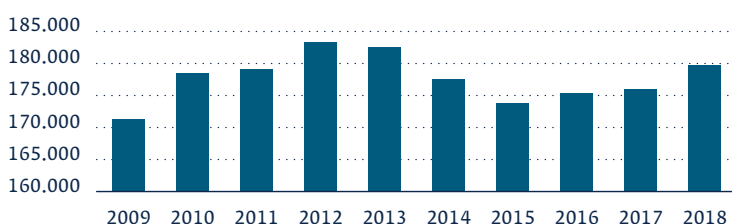
Een andere opvallende achterliggende ontwikkeling de laatste 10 jaar betreft het aantal nieuwe bedrijven. Het aantal onderwijsinstellingen waar meer dan 1 persoon werkt ligt al jaren lang rond de 2.500. Daarnaast is er een enorme groei van het aantal eenmansbedrijven; in 2009 waren dat er 3.350, inmiddels is dat aantal opgelopen tot ruim 8.000. Dat gaat dus ook om 4.650 nieuwe banen en betekent ook dat bij de grotere instellingen banen verloren (-3.100) zijn gegaan. Nieuwe bedrijven zijn vooral terug te vinden in Studiebegeleiding (+1.300), Sport- en recreatieonderwijs (+1.200) en Bedrijfsopleidingen (+1.100). Bij Studiebegeleiding geldt dat bij de niet-eenmansbedrijven juist banen verloren zijn gegaan (-1.070). Vermoedelijk zijn veel van deze mensen een bedrijf voor zichzelf begonnen.

2.13 (Gezondheids-) Zorg

Grafiek 2.13

Aantal banen zorg Gelderland

Het aantal banen in de zorg blijft groeien na de forse dip in de periode 2012-2015. Het afgelopen jaar nam de werkgelegenheid toe met 3.850 banen (+2,2%) tot bijna 180.000 banen. Daarmee blijft de sector de grootste in Gelderland (sectoraandeel 17,8%). Ondanks de groei ligt het banenniveau nog steeds onder het niveau van 2012.

Met name in de periode 2012-2015 zijn veel banen verloren in de thuiszorg en bij verzorgings-tehuizen. Voor beide sectoren geldt inmiddels dat er dit jaar geen banenverlies meer was. Ook de ontwikkelingen bij de preventieve gezondheidszorg zijn niet gunstig. Bij de kinderopvang is sinds 2015 weer sprake van een forse banengroei.

Ontwikkeling banen binnen de zorg

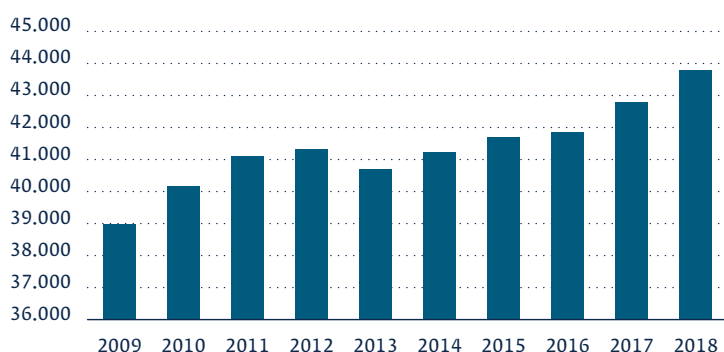
		Ontwikkeling				Banen 2018
		2009-2012	2012-2015	2015-2018	2009-2018	
88101	Thuiszorg	880	-4.000	-1.770	-4.900	18.000
87302	Verzorgingshuizen	2.240	-1.940	180	480	20.060
8710	Verpleeghuizen	1.460	-1.520	-780	-830	14.140
8891	Kinderopvang	1.330	-1.420	1.840	1.760	10.910
86923	Preventieve gezondheidszorg	-770	-1.150	-970	-2.890	2.600
86922	Arbobegeleiding/re-integratie	110	200	2.280	2.590	4.050
86919	Overige paramedische praktijken	1.600	1.380	1.450	4.420	7.070
	Overige Zorg	5.240	-1.010	3.690	7.920	102.980
Totaal Zorg		12.100	-9.470	5.920	8.550	179.810

De groei bij Arbobegeleiding/reïntegratie kan voor een groot deel worden toegeschreven aan het 'overhevelen' van banen uit de sociale werkvoorziening. De groei van de paramedische praktijken is toe te schrijven aan een forse toename van het aantal nieuwe eenmans-bedrijven.

2.14 Overige dienstverlening

Grafiek 2.14

Ontwikkeling banen overige dienstverlening Gelderland

Met een sectoraandeel van 4,3% is de overige dienstverlening een van de kleinere sectoren in Gelderland. Sinds 2013 neemt het aantal banen gestaag toe. Dit jaar goed voor een groei van bijna 1.000 banen. Het groeipercentage lag met 2,3% vrijwel op het Gelders gemiddelde.

Ontwikkeling banen binnen de overige dienstverlening

		Ontwikkeling 2009-2018	Ontwikkeling 2017-2018	Banen 2018
90	Kunst	2.590	450	8.820
91	Culturele uitleencentra, archieven, musea, dierentuinen	-660	-130	2.500
92	Loterijen en kansspelen	-120	30	470
93	Sport en recreatie	1.020	140	10.160
94	Levensbeschouwelijke en politieke organisaties	-420	60	2.580
95	Reparatie van computers en consumentenartikelen	0	60	2.130
96	Wellness en overige dienstverlening; uitvaartbranche	2.400	390	17.140
	Overige dienstverlening	4.810	990	43.790

Binnen de sector verloren de culturele instellingen en levensbeschouwelijke instellingen, over de afgelopen 10 jaren gezien, nogal wat banen. De kunstsector, sport en recreatie en wellness groeiden relatief gezien aanzienlijk.

3 Regionaal

In regionaal perspectief geldt dat de gunstige werkgelegenheidsontwikkelingen breed terug te vinden zijn, alle regio's kenden het afgelopen jaar een banengroei van rond de 2,4%. De regionale verschillen zijn erg klein. Opvallend is dat de regio Achterhoek samen met Food Valley dit jaar de grootste groei heeft gerealiseerd. De wat tegenvallende groei in de Stedendriehoek kan voor aanzienlijk deel worden teruggevoerd op de ontwikkelingen bij de Belastingdienst in Apeldoorn.

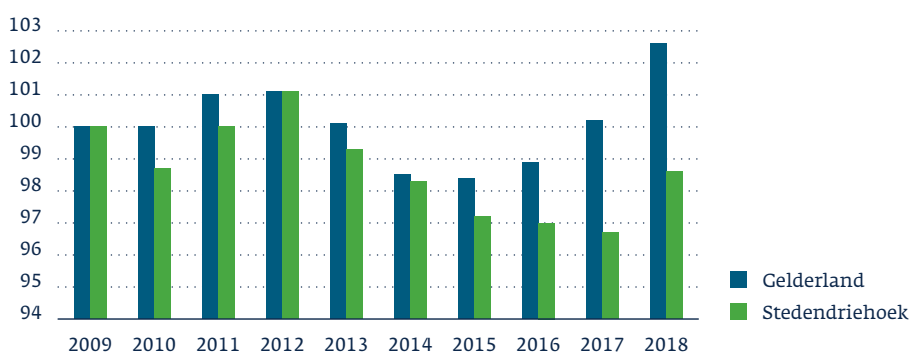
Regio	Banen 2018	Absoluut 2017-2018	In % 2017-2018	Gem. in % 2009-2018	Regio aandeel 2018
Stedendriehoek	165.480	3.160	1,9%	-0,2%	16,4%
Achterhoek	123.340	3.180	2,6%	-0,2%	12,2%
Regio Arnhem-Nijmegen	377.860	9.160	2,5%	0,4%	37,4%
Rivierenland	113.680	2.730	2,5%	0,3%	11,2%
Food Valley	138.940	3.500	2,6%	1,0%	13,7%
Noord Veluwe	91.490	2.210	2,5%	0,4%	9,1%
Gelderland	1.010.800	23.940	2,4%	0,3%	100,0%

3.1 Stedendriehoek

De werkgelegenheidsontwikkeling in de Stedendriehoek lijkt structureel wat minder gunstig verlopen dan in de rest van Gelderland. In 2012 was er sprake van een inhaalslag maar daarna blijft er sprake van achterblijvende groei. Het indexcijfer voor 2018 komt lager uit dan 100 terwijl dat voor Gelderland op 102,6 ligt.

Grafiek 3.1

Indexcijfer Stedendriehoek en Gelderland (2009 = 100)

Ontwikkeling banen regio Stedendriehoek

Sector		Banen 2018	Sector aandeel 2018	Ontwik- keling 2017-2018 absoluut	2017-2018 in %	Verskil t.o.v. Gelderland	
						Sector- aandeel	Groei
A	Landbouw/Visserij	4.080	2,5%	20	0,4%	-0,3%	0,1%
BC	Industrie/Delfstoffenwinning	19.430	11,7%	870	4,7%	0,6%	1,6%
DE	Nutsbedrijven	1.700	1,0%	70	4,1%	-0,3%	-1,9%
F	Bouwnijverheid	8.350	5,0%	450	5,7%	-0,9%	1,4%
GA	Groothandel	7.960	4,8%	170	2,2%	-1,2%	-0,6%
GB	Detailhandel/autohandel	19.130	11,6%	190	1,0%	-0,1%	-1,4%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	8.740	5,3%	320	3,8%	-1,7%	0,2%
I	Horeca	8.130	4,9%	40	0,5%	0,1%	-2,4%
K	Financiële instellingen	5.520	3,3%	-30	-0,5%	1,8%	1,4%
LN	Zakelijke dienstverlening	21.870	13,2%	-10	0,0%	-1,1%	-2,7%
O	Openbaar bestuur	13.000	7,9%	-270	-2,0%	3,1%	-0,7%
P	Onderwijs	9.150	5,5%	260	2,9%	-1,2%	0,8%
Q	Gezondheidszorg	30.800	18,6%	990	3,3%	0,8%	1,1%
RS	Overige dienstverlening	7.620	4,6%	90	1,2%	0,3%	-1,1%
Alle sectoren		165.480	100,0%	3.160	1,9%	13,4%²	-0,5%

² Als maatstaf voor afwijking van de Gelderse structuur zijn de absolute verschillen per sector gesommeerd.
Met 13,4% kent de regio de kleinste afwijking van de sectorstructuur.

De regio Stedendriehoek telde in 2018 165.480 banen. Met een groei van 1,9% lag de ontwikkeling (-0,5%-punt) onder het Gelderse beeld. In de gezondheidszorg (+990) en industrie (+870) zijn er veel banen bijgekomen. Ook de bouwnijverheid was goed voor +450 banen. Opvallende ontwikkelingen bij het openbaar bestuur (-270) en de zakelijke dienstverlening; de ontwikkelingen bij openbaar bestuur zijn sterk negatief beïnvloed door de ontwikkelingen bij de Belastingdienst. De zakelijke dienstverlening tikt het verlies aan parttime banen bij een reclamebureau fors aan. Zonder deze 'uitschieters' resteert een groei van 2,5%.

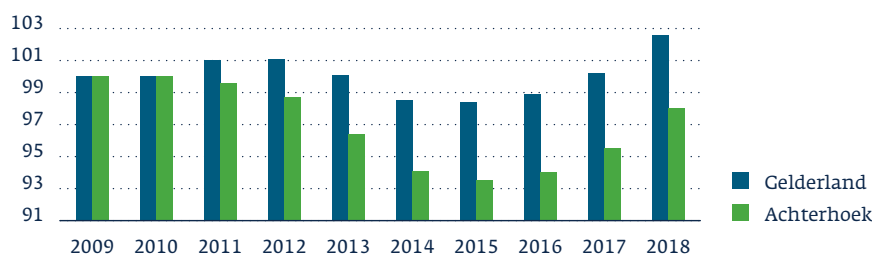
Bij de sectorstructuur geldt dat financiële sector en overheid sterk zijn vertegenwoordigd. Daarnaast is de gezondheidszorg met een sectoraandeel van 18,6% relatief goed vertegenwoordigd. Groothandel, vervoer, zakelijke dienstverlening en onderwijs zijn minder sterk aanwezig.

3.2 Achterhoek

De werkgelegenheidsontwikkeling in de Achterhoek is de afgelopen 10 jaren aanzienlijk minder gunstig verlopen dan in de rest van Gelderland. Het is dan ook opvallend dat de groei in 2018 op 2,6% uitkomt. Al met al resteert ook in de Achterhoek nog wel een lager aantal banen dan in 2009.

Grafiek 3.2

Indexcijfer Achterhoek en Gelderland (2009 = 100)

Ontwikkeling banen regio Achterhoek

Sector		Banen 2018	Sector aandeel 2018	Ontwik- keling 2017-2018 absoluut	2017-2018 in %	Verskil t.o.v. Gelderland	
						Sector- aandeel	Groei
A	Landbouw/Visserij	6.390	5,2%	40	0,6%	2,5%	0,3%
BC	Industrie/Delfstoffenwinning	22.030	17,9%	380	1,8%	6,7%	-1,3%
DE	Nutsbedrijven	980	0,8%	20	1,7%	-0,5%	-4,3%
F	Bouwnijverheid	8.000	6,5%	190	2,4%	0,6%	-1,9%
GA	Groothandel	8.120	6,6%	350	4,5%	0,6%	1,7%
GB	Detailhandel/autohandel	15.520	12,6%	190	1,2%	0,9%	-1,1%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	5.540	4,5%	220	4,1%	-2,5%	0,4%
I	Horeca	6.150	5,0%	240	4,1%	0,2%	1,1%
K	Financiële instellingen	1.090	0,9%	20	1,4%	-0,7%	3,2%
LN	Zakelijke dienstverlening	12.300	10,0%	670	5,7%	-4,3%	3,1%
O	Openbaar bestuur	3.710	3,0%	10	0,3%	-1,8%	1,6%
P	Onderwijs	7.290	5,9%	130	1,8%	-0,8%	-0,4%
Q	Gezondheidszorg	21.230	17,2%	590	2,9%	-0,6%	0,7%
RS	Overige dienstverlening	5.010	4,1%	160	3,2%	-0,3%	0,9%
Alle sectoren		123.340	100,0%	3.180	2,6%	22,9%	0,2%

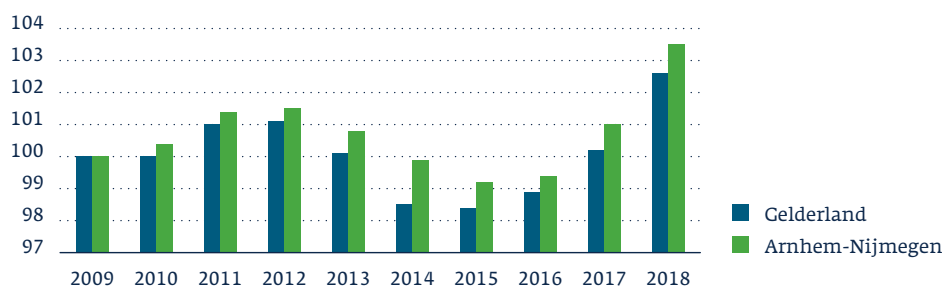
De Achterhoek kende het afgelopen jaar met een groei van 3.180 banen een gunstige ontwikkeling. Er was een bovengemiddelde groei in de zakelijke dienstverlening (+670) en groothandel (+350) maar ook in de gezondheidszorg (+590) groeide het aantal banen sterk. In alle sectoren nam het aantal banen toe. Procentueel gezien vallen de groeicijfers bij de zakelijke dienstverlening, groothandel, vervoer en horeca op. Bij de sectorstructuur valt op dat de industrie met 17,9% sterk vertegenwoordigd is (maar liefst 6,7%-punt boven het gemiddelde Gelderse aandeel). Ook de landbouw is met een aandeel van 5,2% nog sterk vertegenwoordigd. In de dienstverlenende sectoren is het aandeel banen juist wat lager. De Achterhoek lijkt daarmee een wat meer traditionele sectorstructuur te hebben en ook aanzienlijk (22,9%) af te wijken van de structuur in Gelderland.

3.3 Arnhem-Nijmegen

De werkgelegenheidsontwikkeling in de regio Arnhem-Nijmegen (de grootste regio qua aantal banen) is relatief gunstig verlopen. Het indexcijfer komt inmiddels weer boven de 100 uit en is ook wat hoger dan het Gelderse cijfer.

Grafiek 3.3

Indexcijfer Arnhem-Nijmegen en Gelderland (2009 = 100)

Het afgelopen jaar nam de werkgelegenheid toe met 9.160 banen (+2,5%) en de regio was daarmee goed voor bijna 40% van de totale werkgelegenheidsgroei in Gelderland.

Ontwikkeling banen regio Arnhem-Nijmegen

Sector		Banen 2018	Sector aandeel 2018	Ontwikkeling 2017-2018 absoluut	2017-2018 in %	Verschil t.o.v. Gelderland	
						Sector-aandeel	Groei
A	Landbouw/Visserij	4.730	1,3%	-60	-1,3%	-1,5%	-1,6%
BC	Industrie/Delfstoffenwinning	30.590	8,1%	970	3,3%	-3,0%	0,2%
DE	Nutsbedrijven	8.270	2,2%	640	8,4%	0,9%	2,4%
F	Bouwnijverheid	16.390	4,3%	960	6,2%	-1,6%	1,9%
GA	Groothandel	18.280	4,8%	590	3,3%	-1,2%	0,6%
GB	Detailhandel/autohandel	41.490	11,0%	580	1,4%	-0,7%	-0,9%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	29.120	7,7%	1.290	4,6%	0,7%	1,0%
I	Horeca	19.060	5,0%	880	4,8%	0,2%	1,9%
K	Financiële instellingen	4.590	1,2%	-120	-2,6%	-0,3%	-0,8%
LN	Zakelijke dienstverlening	59.450	15,7%	1.240	2,1%	1,4%	-0,5%
O	Openbaar bestuur	18.980	5,0%	10	0,1%	0,2%	1,4%
P	Onderwijs	31.250	8,3%	510	1,7%	1,6%	-0,5%
Q	Gezondheidszorg	78.700	20,8%	1.380	1,8%	3,0%	-0,4%
RS	Overige dienstverlening	16.960	4,5%	300	1,8%	0,2%	-0,5%
Alle sectoren		377.860	100,0%	9.160	2,5%	16,5%	0,1%

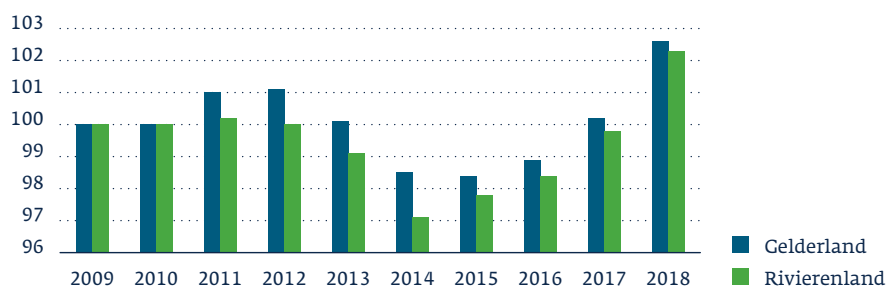
Bij de sectorstructuur valt op dat landbouw, industrie en bouw relatief slecht vertegenwoordigd zijn, de dienstverlenende sectoren (met name gezondheidszorg) daarentegen juist wat meer. De bouw laat overigens wel een opvallend hoog groeicijfer zien, maar ook de sectoren vervoer (+1.290), groothandel en horeca laten een bovengemiddelde groei zien. Zowel gezondheidszorg (+1.380) als zakelijke dienstverlening (+1.240) waren goed voor de nodige nieuwe banen, de groei ligt hier evenwel net iets onder het Gelderse gemiddelde.

3.4 Rivierenland

De afgelopen 10 jaar is de werkgelegenheidsontwikkeling in Rivierenland iets minder gunstig geweest dan in Gelderland. Het indexcijfer 2018 ligt net iets onder het Gelderse cijfer, maar heeft wel het hoogste niveau bereikt sinds 2009.

Grafiek 3.4

Indexcijfer Rivierenland en Gelderland (2009 = 100)

Het afgelopen jaar lag de groei met 2,5% (2.730 banen) net iets boven het Gelderse cijfer. Nieuwe banen waren er dit jaar vooral in de sectoren zakelijke dienstverlening (+550), groothandel (+430) en industrie (+420). Ten opzichte van Gelderland zijn de groeicijfers bij de groothandel en zakelijke dienstverlening relatief gunstig.

Ontwikkeling banen regio Rivierenland

Sector		Banen 2018	Sector aandeel 2018	Ontwik- keling 2017-2018 absoluut	2017-2018 in %	Verschil t.o.v. Gelderland	
						Sector- aandeel	Groei
A	Landbouw/Visserij	6.270	5,5%	80	1,2%	2,8%	0,9%
BC	Industrie/Delfstoffenwinning	13.280	11,7%	420	3,2%	0,6%	0,1%
DE	Nutsbedrijven	1.310	1,2%	10	0,5%	-0,1%	-5,5%
F	Bouwnijverheid	8.400	7,4%	270	3,4%	1,5%	-0,9%
GA	Groothandel	10.530	9,3%	430	4,2%	3,2%	1,4%
GB	Detailhandel/autohandel	13.240	11,6%	380	3,0%	0,0%	0,6%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	12.430	10,9%	250	2,1%	3,9%	-1,6%
I	Horeca	4.240	3,7%	-30	-0,7%	-1,1%	-3,6%
K	Financiële instellingen	950	0,8%	-60	-5,5%	-0,7%	-3,7%
LN	Zakelijke dienstverlening	15.770	13,9%	550	3,6%	-0,4%	0,9%
O	Openbaar bestuur	2.760	2,4%	30	1,0%	-2,4%	2,3%
P	Onderwijs	5.820	5,1%	200	3,5%	-1,6%	1,3%
Q	Gezondheidszorg	13.890	12,2%	170	1,2%	-5,6%	-1,0%
RS	Overige dienstverlening	4.790	4,2%	40	0,9%	-0,1%	-1,4%
Alle sectoren		113.680	100,0%	2.730	2,5%	24,0%	0,0%

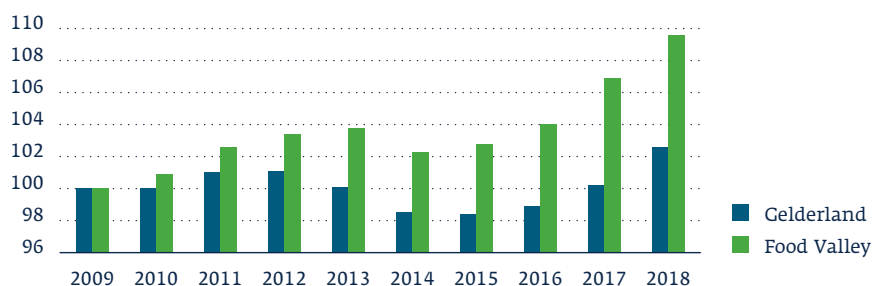
Wat betreft de sectorstructuur geldt dat de sectoren landbouw, industrie, bouwnijverheid, groothandel en vervoer meer dan gemiddeld zijn vertegenwoordigd. De dienstverlenende sectoren juist wat minder waar vooral het lage aandeel gezondheidszorg opvalt. Met 24% telt de regio de grootste verschillen in de sectorstructuur.

3.5 Food Valley

De regio Food Valley kent de afgelopen jaren de snelste toename van het aantal banen. Daar waar de meeste regio's in de periode 2012-2015 een fors banenverlies kenden is in Food Valley het aantal banen slechts beperkt afgenomen. Vanaf 2015 is er sprake van forse groei hetgeen heeft geleid tot een indexcijfer van bijna 110.

Grafiek 3.5

Indexcijfer Food Valley en Gelderland (2009 = 100)

Het afgelopen jaar groeide de werkgelegenheid met 3.500 banen (+2,6%). De groei vond vooral plaats in de sectoren detailhandel (+760), bouwnijverheid (+620) en zakelijke dienstverlening (+590). Met uitzondering van de financiële sector (die nergens groeide) nam in alle sectoren het aantal banen toe. In de bouwnijverheid, detailhandel en kwartaire sector was de groei bovengemiddeld, bij industrie, groothandel en vervoer juist minder dan gemiddeld.

Tabel Ontwikkeling banen regio Food Valley

Sector		Banen 2018	Sector aandeel 2018	Ontwikkeling 2017-2018 absoluut	2017-2018 in %	Verschil t.o.v. Gelderland	
						Sector-aandeel	Groei
A	Landbouw/Visserij	3.780	2,7%	40	0,9%	0,0%	0,6%
BC	Industrie/Delfstoffenwinning	15.630	11,2%	310	2,0%	0,1%	-1,1%
DE	Nutsbedrijven	640	0,5%	20	2,4%	-0,8%	-3,5%
F	Bouwnijverheid	9.980	7,2%	620	6,6%	1,3%	2,3%
GA	Groothandel	11.290	8,1%	70	0,6%	2,1%	-2,2%
GB	Detailhandel/autohandel	16.110	11,6%	760	5,0%	-0,1%	2,6%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	10.440	7,5%	170	1,7%	0,5%	-2,0%
I	Horeca	5.860	4,2%	70	1,2%	-0,6%	-1,7%
K	Financiële instellingen	2.560	1,8%	-90	-3,4%	0,3%	-1,6%
LN	Zakelijke dienstverlening	24.900	17,9%	590	2,4%	3,6%	-0,2%
O	Openbaar bestuur	4.920	3,5%	20	0,4%	-1,2%	1,8%
P	Onderwijs	9.130	6,6%	200	2,3%	-0,1%	0,1%
Q	Gezondheidszorg	18.350	13,2%	470	2,6%	-4,6%	0,4%
RS	Overige dienstverlening	5.360	3,9%	260	5,2%	-0,5%	2,9%
Alle sectoren		138.940	100,0%	3.500	2,6%	15,9%	0,2%

Opvallende zaken in de sectorstructuur zijn het hoge aandeel zakelijke dienstverlening en het lage aandeel gezondheidszorg. Ook de groothandel is relatief omvangrijk.

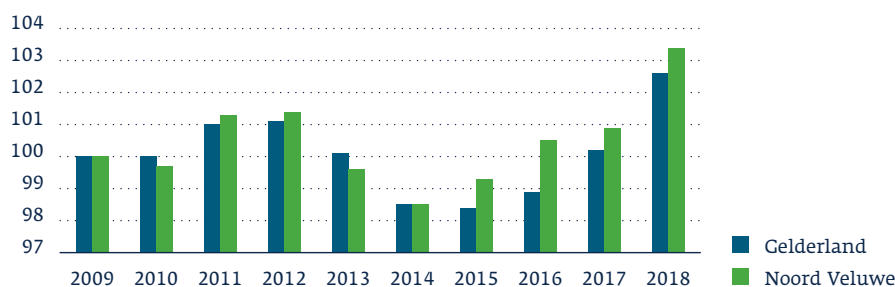

3.6 Noord Veluwe

Op de Noord Veluwe is het ontwikkelingsbeeld wat wisselvallig geweest. Sinds 2015 ligt het indexcijfer echter boven het Gelders cijfer. Hierdoor is het uitgekomen op 103,4 tegen 102,6 voor Gelderland.

Grafiek 3.6

Indexcijfer Noord Veluwe en Gelderland (2009 = 100)

Het afgelopen jaar kwamen er vooral banen bij in de zakelijke dienstverlening (+680) en detailhandel (+620), maar ook de industrie was goed voor 430 nieuwe banen. Het banenverlies bij de overheid (-460) is geheel toe te schrijven aan ontwikkelingen bij Defensie. In tegenstelling tot andere regio's is de bouwsector het afgelopen jaar niet gegroeid. Al met al lag de totale groei met 2,5% toch nog iets boven het Gelderse groeicijfer van 2,4%. De sectorstructuur op de Noord Veluwe wijkt niet sterk af van die van Gelderland. De zakelijke dienstverlening is wat minder aanwezig, terwijl de bouw juist meer vertegenwoordigd is.

Ontwikkeling banen regio Noord Veluwe

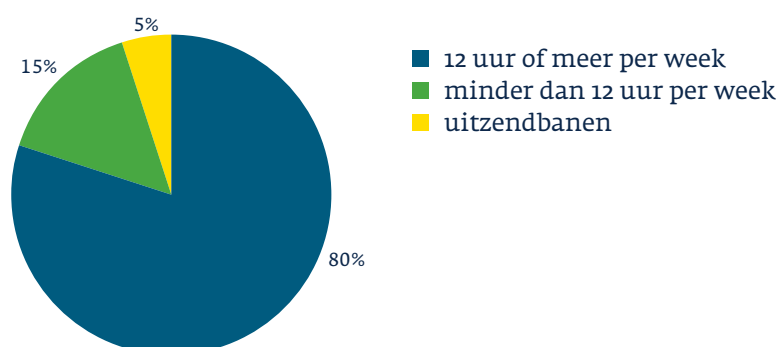
Sector		Banen 2018	Sector aandeel 2018	Ontwikkeling 2017-2018 absoluut	2017-2018 in %	Verschil t.o.v. Gelderland	
						Sector-aandeel	Groei
A	Landbouw/Visserij	2.230	2,4%	-20	-1,0%	-0,3%	-1,3%
BC	Industrie/Delfstoffenwinning	11.340	12,4%	430	3,9%	1,3%	0,8%
DE	Nutsbedrijven	230	0,3%	-10	-2,5%	-1,0%	-8,5%
F	Bouwnijverheid	8.630	9,4%	-30	-0,3%	3,5%	-4,6%
GA	Groothandel	4.690	5,1%	50	1,0%	-0,9%	-1,8%
GB	Detailhandel/autohandel	12.380	13,5%	620	5,3%	1,9%	3,0%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	4.730	5,2%	250	5,5%	-1,9%	1,8%
I	Horeca	5.210	5,7%	190	3,8%	0,9%	0,8%
K	Financiële instellingen	820	0,9%	-10	-1,0%	-0,6%	0,9%
LN	Zakelijke dienstverlening	10.130	11,1%	680	7,2%	-3,2%	4,6%
O	Openbaar bestuur	5.010	5,5%	-460	-8,3%	0,7%	-7,0%
P	Onderwijs	5.220	5,7%	120	2,4%	-1,0%	0,2%
Q	Gezondheidszorg	16.830	18,4%	260	1,6%	0,6%	-0,6%
RS	Overige dienstverlening	4.040	4,4%	140	3,5%	0,1%	1,1%
Alle sectoren		91.490	100,0%	2.210	2,5%	17,9%	0,1%

4 Type baan

De gegevens in deze rapportage over banen hebben betrekking op alle banen. Bij de registratie van de aantallen banen wordt onderscheid gemaakt tussen grote banen (12 uur en meer), kleine banen (minder dan 12 uur) en uitzendbanen. In 2018 betreft 80% van alle banen reguliere banen van 12 uur of meer. Het aandeel banen minder dan 12 uur ligt op 15%. Het gebruik van uitzendarbeid ligt met 49.410 banen op 4,9% en is daarmee ten opzichte van vorig jaar toegenomen met een 0,2%-punt. Voor uitzendbanen geldt dat ongeveer 12% bestaat uit kleine banen (de onderverdeling is niet opgenomen in de figuur). Worden ook de kleine uitzendbanen meegeteld dan bestaat 15,8% van het totaal aantal banen uit kleine banen.

Grafiek 4.1

Banen naar type dienstverband

De inzet van uitzendarbeid is de afgelopen jaren fors toegenomen, wel lijkt de groei wat af te vlakken. Was vorig jaar de groei nog 12,8%, dit jaar bedroeg het groeicijfer nog 'maar' 6,5%. In absolute termen een groei van 3.040 banen. Het afgelopen jaar is de banengroei vooral tot stand gekomen door toename van het aantal grote banen (≥ 12 uur). Het aantal kleine banen is zelfs wat afgenomen.

Ontwikkeling aantal banen naar type 2017-2018

Sector	Grote banen	Kleine banen	Uitzendbanen	Alle banen
A Landbouw/Visserij	0	-60	150	90
BC Industrie/Delfstoffenwinning	1.890	30	1.450	3.370
DE Nutsbedrijven	430	0	310	740
F Bouwnijverheid	2.230	90	140	2.460
GA Groothandel	1.250	200	200	1.650
GB Detailhandel/autohandel	2.270	440	0	2.710
HJ Vervoer, opslag en communicatie	2.030	-140	600	2.490
I Horeca	1.680	-190	-110	1.390
K Financiële instellingen	-390	0	110	-290
LN Zakelijke dienstverlening	4.430	-830	120	3.720
O Openbaar bestuur	-780	280	-150	-650
P Onderwijs	1.240	180	10	1.420
Q Gezondheidszorg	4.030	-490	320	3.850
RS Overige dienstverlening	1.100	-10	-100	990
Alle sectoren	21.400	-500	3.040	23.940

Inmiddels is bijna een derde deel van alle uitzendbanen is te vinden in de industrie. Andere sectoren waar veel uitzendkrachten terecht komen zijn de bouw, groothandel, vervoer, zakelijke dienstverlening en de overheid. Het aandeel bij de nutsbedrijven is met 20% ook hoog te noemen. Opvallend weinig uitzendkrachten worden ingezet in onderwijs, gezondheidszorg en detailhandel. In deze laatste sector en de horeca zijn weer opmerkelijk veel kleine banen aan de orde (respectievelijk 35% en 41% van het totaal aantal banen in de sector).

Aantal banen naar type, 2018

Sector		Grote banen	Kleine banen	Uitzendbanen	Alle banen	Aandeel uitzend
A	Landbouw/Visserij	22.630	3.430	1.400	27.470	5,1%
BC	Industrie/Delfstoffenwinning	94.100	3.920	14.280	112.290	12,7%
DE	Nutsbedrijven	10.330	180	2.610	13.120	19,9%
F	Bouwnijverheid	52.920	1.990	4.840	59.750	8,1%
GA	Groothandel	51.670	4.010	5.190	60.870	8,5%
GB	Detailhandel/autohandel	75.490	41.480	920	117.880	0,8%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	56.900	8.240	5.870	71.010	8,3%
I	Horeca	27.370	20.160	1.130	48.660	2,3%
K	Financiële instellingen	14.480	300	740	15.510	4,8%
LN	Zakelijke dienstverlening	117.500	21.730	5.180	144.410	3,6%
O	Openbaar bestuur	40.980	3.580	3.820	48.380	7,9%
P	Onderwijs	59.070	8.140	650	67.860	1,0%
Q	Gezondheidszorg	150.210	27.920	1.680	179.810	0,9%
RS	Overige dienstverlening	34.400	8.290	1.100	43.790	2,5%
Alle sectoren		808.040	153.350	49.410	1.010.800	4,9%

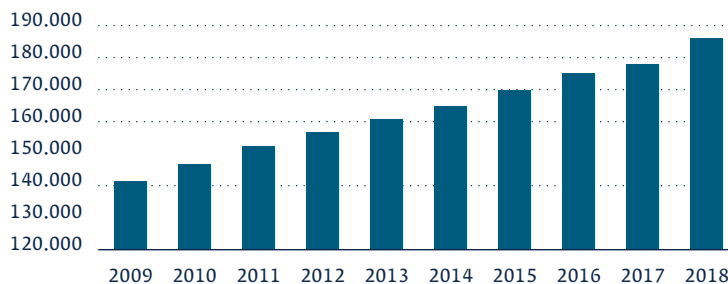
5 Bedrijven(dynamiek)

(Voetnoot: In deze notitie wordt overwegend gesproken over bedrijven. De PWE telt in feite echter vestigingen; locaties waar of van waaruit gewerkt wordt. Omdat dat sommige bedrijven uit meerdere vestigingen bestaan zal het aantal bedrijven/organisaties wat kleiner zijn.)

Het aantal bedrijven blijft opvallend snel groeien. Werden er vorig jaar ongeveer 2.600 nieuwe bedrijven geteld (netto toename), dit jaar waren dat er maar liefst 8.270. Nooit eerder werden er zo veel nieuwe bedrijven geteld. Over de afgelopen 10 jaar kwamen er jaarlijks gemiddeld bijna 5.000 bedrijven bij. Daarmee telt Gelderland inmiddels 186.060 bedrijven.

Grafiek 5.1

Aantal bedrijven Gelderland

De toename van het aantal bedrijven was vooral te vinden bij de zakelijke/overige dienstverlening, gezondheidszorg en de bouw. Het afgelopen jaar is vooral de toename in de zakelijke dienstverlening opmerkelijk. Werden er vorig jaar ‘slechts’ 610 nieuwe bedrijven geteld, dit jaar waren dat er 2.170.

De toename van het aantal bedrijven is fors, de achterliggende dynamiek van bedrijven is nog veel groter; zo werden in het afgelopen jaar (april 2017- april 2018) ruim 21.540 nieuwe bedrijven toegevoegd aan het PWE-register, maar zijn er ook weer 13.270 afgevoerd. De dynamiek is daarmee nog weer een stuk groter dan voorgaande jaren.

Ontwikkeling aantal bedrijven 2009-2018 naar sector

				Ontwikkeling gem. per jaar	
Sector		2009	2018	2009-2017	2017-2018
A	Landbouw/Visserij	11.760	10.780	-130	50
BC	Industrie/Delfstoffenwinning	7.260	8.260	80	330
DE	Nutsbedrijven	300	390	10	20
F	Bouwnijverheid	15.360	19.060	320	1.130
GA	Groothandel	9.110	9.180	10	-30
GB	Detailhandel/autohandel	19.230	21.390	210	520
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	9.340	12.440	320	530
I	Horeca	5.250	6.280	100	230
K	Financiële instellingen	1.670	1.410	-30	0
LN	Zakelijke dienstverlening	30.630	44.160	1.420	2.170
O	Openbaar bestuur	470	400	-10	-10
P	Onderwijs	5.700	10.510	490	880
Q	Gezondheidszorg	11.550	21.580	1.080	1.400
RS	Overige dienstverlening	13.810	20.240	670	1.040
Alle sectoren		141.430	186.060	4.550	8.270

Binnen de sectoren blijkt dat vooral veel nieuwe organisatieadviesbureaus, paramedische praktijken en bouwbedrijven zijn gestart. Bij de uitvallers wordt duidelijk dat het verlies vooral in de agrarische sector zit en daarbinnen bij de melkveehouderij.

Top 10 nieuwe bedrijven en uitvallers 2009-2018

		Bedrijven 2018	Ontwikkeling 2009-2018
70221	Organisatie-adviesbureaus	10.750	3.540
86919	Overige paramedische praktijken	5.340	3.310
4120	Alg. burgerl./utiliteitsbouw	6.550	1.710
74101	Communicatie- en grafisch ontwerp	1.440	1.390
96022	Schoonheidsverzorging, pedicures	4.160	1.380
85599	Studiebegeleiding/vorming/onderwijs	2.030	1.350
9003	Schrijven/ovige scheppende kunst	3.240	1.330
85519	Overig sport-/recreatieonderwijs	1.690	1.320
85592	Bedrijfsopleiding en -training	2.650	1.230
8891	Kinderopvang	2.590	1.220
4339	Overige afwerking van gebouwen	270	-130
4651	Groothandel in computers, randapparatuur	310	-130
47713	Winkels in bovenkleding	550	-130
5630	Cafés	930	-150
47914	Dh. internet kleding/mode-art	1.070	-170
6622	Assurantietussenpersonen	590	-230
01131	Teelt van groenten volle grond	100	-250
01462	Vleesvarkensbedrijven	620	-300
01451	Fokken en houden van schapen	340	-360
01411	Houden van melkvee	3.030	-1.120

De groei van het aantal bedrijven is de afgelopen jaren vrijwel geheel bepaald door de ontwikkelingen van de eenmansbedrijven, veelal ZZP-ers. Zo groeide het aantal eenmansbedrijven van 77.870 in 2009 naar 124.940 in 2018. In dezelfde periode nam het aantal niet-eenmansbedrijven juist af van 63.570 tot 60.240 in 2017. Het afgelopen jaar leverde weer een toename op waardoor het aantal niet-eenmansbedrijven uitkomt op 61.120.

Ontwikkeling bedrijven en banen eenmansbedrijven en overige bedrijven

	2009	2018	Ontwikkeling	
			2009-2017	2017-2018
Eenmansbedrijven	77.870	124.940	39.690	7.380
Overige bedrijven	63.570	61.120	-3.330	890
Alle bedrijven	141.440	186.060	36.360	8.270
Aandeel eenmansbedrijven	55,1%	67,2%		
Banen eenmansbedrijven	77.870	124.940	39.690	7.380
Banen overige bedrijven	907.200	885.860	-37.910	16.560
Banen bij alle bedrijven	985.070	1.010.800	1.780	23.940
Aandeel banen van eenmansbedrijven	7,9%	12,4%		

De eenmansbedrijven maken inmiddels 67% uit van de bedrijvenpopulatie. In termen van banen is de bijdrage van ruim 12% een stuk bescheidener. Vooral in de periode 2009-2016 hebben de grotere bedrijven veel banen verloren. In totaal ging er toen 47.100 banen verloren. Dankzij een groei in 2017 kwam het totale banenverlies 2009-2017 uit op 37.910. Het banenverlies werd in deze periode gecompenseerd door de nieuwe eenmansbedrijven.

Het afgelopen jaar waren de niet-eenmansbedrijven goed voor een banengroei van 16.560 terwijl de eenmansbedrijven zorgden voor 7.380 aanvullende banen. Daarmee komt de groei van de werkgelegenheid voor het tweede jaar op rij niet meer overwegend voor rekening van eenmansbedrijven, maar juist weer van de grotere bedrijven.

Alle bedrijven in het PWE-register kennen een startdatum. Dat maakt het mogelijk om inzicht te krijgen in de leeftijd van bedrijven.

Bedrijven en banen naar startdatum, situatie 2018

	Alle bedrijven		Eenmansbedrijven		Overige bedrijven	
	bedrijven	banen	bedrijven	banen	bedrijven	banen
Eerder	41.960	609.630	14.070	14.070	27.890	595.570
2000-2008	37.090	155.350	24.620	24.620	12.470	130.730
2009-2018	107.020	245.820	86.250	86.250	20.760	159.560
Totaal	186.060	1.010.800	124.940	124.940	61.120	885.860
Eerder	22,6%	60,3%	11,3%	11,3%	45,6%	67,2%
2000-2008	19,9%	15,4%	19,7%	19,7%	20,4%	14,8%
2009-2018	57,5%	24,3%	69,0%	69,0%	34,0%	18,0%

Ongeveer 58% van de bedrijvenpopulatie is gestart in de periode 2009-2018. Deze bedrijven zijn echter maar goed voor 24% van de werkgelegenheid. 23% van de bedrijven is ouder dan 18 jaar (gestart vóór 2000) maar wel goed voor 60% van de werkgelegenheid. Bij de eenmansbedrijven is bijna 70% van de bedrijven gestart in de afgelopen 10 jaar. Slechts een klein deel (11%) is ouder dan 18 jaar. Bij de niet-eenmansbedrijven geldt dat 34% gestart is in de afgelopen 10 jaren. Daar geldt dat 46% van de bedrijven gestart is voor 2000 en dat deze bedrijven goed zijn voor 67% van de werkgelegenheid. De gemiddelde leeftijd van de Gelderse bedrijven is ca. 13 jaar. Bij eenmansbedrijven ligt dat met 9 jaar een stukje lager (een deel van de verklaring is de recente groei van het aantal eenmansbedrijven). Bij grotere bedrijven is de gemiddelde leeftijd ruim 20 jaar.

Een andere manier om tegen de leeftijd van bedrijven aan te kijken is de overlevingskans van bedrijven. Daartoe is gekeken naar de bedrijvenpopulatie van 2009 en is bekeken wat er nog resteert aan bedrijven en banen in 2018.

(Voetnoot: Voor een diepgaande analyse zouden eigenlijk alle jaargangen vergeleken moeten worden, maar dat voert te ver voor deze rapportage.)

In 2009 werden 141.430 bedrijven geteld, goed voor 985.070 banen. In 2018 waren daar nog 81.060 bedrijven van over, goed voor 772.520 banen. Bijna 43% van de bedrijven is afgefallen. Met name bij de kleine bedrijven (klassen 1-9 werkzame personen) was de uitval aanzienlijk. Bij bedrijven met 10 of meer werkzame personen is de overleving rond de 80% of meer. De resterende werkgelegenheid is overigens enerzijds toe te rekenen aan uitval van bedrijven, anderzijds aan ontwikkelingen bij de resterende bedrijven. Uiteindelijk zijn er bij de bedrijven uit 2009 ruim 212.000 banen verloren gegaan waarvan 119.000 bij bedrijven met minder dan 10 werkzame personen en 93.600 bij bedrijven met 10 of meer banen.

Overleving bedrijven uit 2009

(Voetnoot: Bedrijven kunnen migreren van grootteklasse. Van de 85.230 eenmansbedrijven is er een aantal gegroeid en terecht gekomen in andere grootteklassen. Omgekeerd kunnen bedrijven uit andere grootteklassen gekrompen zijn en terecht gekomen zijn in de klasse 1 werkzame persoon. Het is dus niet zo dat van de 85.230 eenmansbedrijven uit 2009 er precies 44.590 zijn overgebleven. Het aantal eenmansbedrijven dat gemigreerd is naar een andere grootteklasse is echter betrekkelijk gering. Van de 85.230 bedrijven waren er in 2018 ongeveer 4.000 in een hogere grootteklasse terecht gekomen, overwegend klasse 2-4 werkzame personen. In totaal betrof dat 14.000 banen. De grootteklasse is gebaseerd op het aantal personen dat 12 uur of meer werkzaam is. Bij grootteklasse 1 werkzame persoon gaat het daarom niet per sé over eenmansbedrijven.)

Grootteklasse	Bedrijven 2009	Resterend 2018	Resterend in %	Banen 2009	Resterend 2018	Resterend in %
1 werkzame persoon	85.230	44.590	52,3%	100.410	53.800	53,6%
2 t/m 4 werkzame personen	31.590	18.430	58,3%	105.740	62.870	59,5%
5 t/m 9 werkzame personen	11.600	7.810	67,3%	95.690	66.220	69,2%
10 t/m 19 werkzame personen	6.580	5.100	77,5%	110.320	88.970	80,6%
20 t/m 49 werkzame personen	4.110	3.190	77,6%	156.270	125.300	80,2%
50 t/m 99 werkzame personen	1.280	1.010	78,9%	109.300	84.680	77,5%
100 t/m 199 werkzame personen	670	600	89,6%	108.020	100.610	93,1%
200 t/m 499 werkzame personen	290	250	86,2%	96.780	93.150	96,2%
500 t/m 799 werkzame personen	40	30	75,0%	28.030	23.090	82,4%
800 t/m 999 werkzame personen	10	10	100,0%	14.050	8.750	62,3%
1.000 en meer werkzame personen	30	30	100,0%	60.450	65.070	107,6%
Totaal	141.430	81.060	57,3%	985.070	772.520	78,4%

De bedrijvenpopulatie 2018 bestond voor 44% uit bedrijven die er ook in 2009 al waren. 76% van de werkgelegenheid is te vinden bij bedrijven die in 2009 ook bestonden. Van 238.280 banen bij nieuwe bedrijven zijn er 153.200 afkomstig van bedrijven met minder dan 10 banen.

Herkomst bedrijvenbestand 2018

(Voetnoot: In de kolom 'bedrijven na 2009 gestart' staat een aantal keren o opgenomen. Dit is het gevolg van afronding. Er heeft een kleine groei plaatsgevonden. Dit verklaart waarom er toch nieuwe banen zijn weergegeven.)

Grootteklasse	Bedrijven			Banen bij bedrijven		
	Uit 2009	Na 2009 gestart	Stand 2018	Uit 2009	Na 2009 gestart	Stand 2018
1 werkzame persoon	44.590	87.950	132.540	53.800	93.840	147.640
2 t/m 4 werkzame personen	18.430	11.900	30.330	62.870	35.770	98.640
5 t/m 9 werkzame personen	7.810	2.860	10.670	66.220	23.560	89.780
10 t/m 19 werkzame personen	5.100	1.380	6.480	88.970	23.030	112.000
20 t/m 49 werkzame personen	3.190	660	3.850	125.300	23.800	149.100
50 t/m 99 werkzame personen	1.010	170	1.180	84.680	13.440	98.120
100 t/m 199 werkzame personen	600	60	660	100.610	10.400	111.010
200 t/m 499 werkzame personen	250	30	280	93.150	7.570	100.720
500 t/m 799 werkzame personen	30	0	30	23.090	1.420	24.510
800 t/m 999 werkzame personen	10	0	10	8.750	2.020	10.770
1.000 en meer werkzame personen	30	0	30	65.070	3.430	68.500
Totaal	81.060	105.000	186.060	772.520	238.280	1.010.800

Conclusie

De grotere bedrijven (10 plus), ca. 7% van de bedrijvenpopulatie, zorgen voor een groot aandeel in de werkgelegenheid 67%. Het verlies aan bedrijven met bijbehorende werkgelegenheid is hier relatief gering, maar zo ook de aanwas. De dynamiek is kleiner dan bij de kleine bedrijven.

Bij de kleine bedrijven is de uitval relatief groot. Dat de kleine bedrijven toch een aanzienlijke bijdrage hebben geleverd aan de groei/stabilisatie van de werkgelegenheid is toe te schrijven aan de enorme aantallen nieuwe kleine bedrijven. Gezien het hoge uitvalspercentage moet er rekening mee gehouden worden dat hier op termijn banenverlies gaat optreden als de groei van het aantal kleine bedrijven (veelal eenmansbedrijven/ZZZ-ers) ten einde mocht komen.

Niet onderzocht is in hoeverre eenmansbedrijven doorgroeien naar grotere bedrijven. Een eerste indicatie op basis van de bedrijven uit 'grootteklasse 1 werkzame persoon' uit 2009 leert dat het aantal bedrijven dat deze fase ontgroeit beperkt is (van de 85.230 bedrijven in 2009 waren er 4.000 in 2018 terug te vinden in een hogere grootteklasse, 4,7%).

Bijlage A: Ontwikkelingen aantallen banen Gelderland, regio's naar sector

(Voetnoot: Cijfers betreffen alle banen: minder dan 12 uur, 12 uur en meer, uitzendkrachten tenzij anders vermeld. Regionale cijfers hebben alleen betrekking op Gelders grondgebied.)

							Gemiddelde groei	
							2014-2017	2017-2018
Gelderland, alle banen		2014	2015	2016	2017	2018		
A	Landbouw/Visserij	28.100	27.720	27.750	27.380	27.470	-0,9%	0,3%
BC	Industrie/Delfstoffenwinning	108.150	107.620	106.490	108.920	112.290	0,2%	3,1%
DE	Nutsbedrijven	11.390	11.680	11.400	12.380	13.120	2,8%	6,0%
F	Bouwnijverheid	54.000	54.950	55.260	57.290	59.750	2,0%	4,3%
GA	Groothandel	57.530	58.260	58.890	59.210	60.870	1,0%	2,8%
GB	Detailhandel/autohandel	111.500	113.100	113.210	115.170	117.880	1,1%	2,4%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	66.670	67.230	67.850	68.510	71.010	0,9%	3,6%
I	Horeca	43.130	44.700	46.390	47.270	48.660	3,1%	2,9%
K	Financiële instellingen	19.160	17.960	16.230	15.800	15.510	-6,2%	-1,8%
LN	Zakelijke dienstverlening	134.000	135.200	137.740	140.690	144.410	1,6%	2,6%
O	Openbaar bestuur	52.110	50.300	49.680	49.030	48.380	-2,0%	-1,3%
P	Onderwijs	65.640	65.360	66.010	66.440	67.860	0,4%	2,1%
Q	Gezondheidszorg	177.510	173.890	175.320	175.960	179.810	-0,3%	2,2%
RS	Overige dienstverlening	41.240	41.700	41.850	42.800	43.790	1,2%	2,3%
Alle sectoren		970.110	969.650	974.080	986.850	1.010.800	0,6%	2,4%

							Gemiddelde groei	
							2014-2017	2017-2018
Gelderland, grote banen		2014	2015	2016	2017	2018		
A	Landbouw/Visserij	23.150	22.870	22.900	22.630	22.630	-0,7%	0,0%
BC	Industrie/Delfstoffenwinning	94.680	93.460	91.330	92.200	94.100	-0,9%	2,1%
DE	Nutsbedrijven	9.680	9.840	9.420	9.900	10.330	0,8%	4,3%
F	Bouwnijverheid	49.210	49.470	49.550	50.690	52.920	1,0%	4,4%
GA	Groothandel	49.770	50.360	50.760	50.420	51.670	0,4%	2,5%
GB	Detailhandel/autohandel	73.220	73.810	73.650	73.220	75.490	0,0%	3,1%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	54.330	54.190	55.100	54.870	56.900	0,3%	3,7%
I	Horeca	23.530	24.230	25.350	25.690	27.370	3,0%	6,5%
K	Financiële instellingen	17.570	16.700	15.320	14.870	14.480	-5,4%	-2,6%
LN	Zakelijke dienstverlening	106.270	107.990	110.180	113.070	117.500	2,1%	3,9%
O	Openbaar bestuur	46.020	43.870	42.990	41.760	40.980	-3,2%	-1,9%
P	Onderwijs	58.650	57.700	57.300	57.830	59.070	-0,5%	2,1%
Q	Gezondheidszorg	142.120	143.350	145.520	146.180	150.210	0,9%	2,8%
RS	Overige dienstverlening	31.880	32.320	32.900	33.310	34.400	1,5%	3,3%
Alle sectoren		780.060	780.150	782.280	786.630	808.040	0,3%	2,7%

							Gemiddelde groei	
Gelderland, kleine banen		2014	2015	2016	2017	2018	2014-2017	2017-2018
A	Landbouw/Visserij	3.740	3.630	3.630	3.500	3.430	-2,2%	-1,8%
BC	Industrie/Delfstoffenwinning	3.690	3.890	3.860	3.890	3.920	1,7%	0,8%
DE	Nutsbedrijven	120	120	90	180	180	15,8%	-1,1%
F	Bouwnijverheid	1.890	1.940	1.850	1.900	1.990	0,1%	4,9%
GA	Groothandel	3.530	3.630	3.650	3.810	4.010	2,6%	5,2%
GB	Detailhandel/autohandel	37.680	38.690	38.870	41.030	41.480	2,9%	1,1%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	8.870	8.960	8.010	8.370	8.240	-1,9%	-1,6%
I	Horeca	18.710	19.580	20.010	20.340	20.160	2,8%	-0,9%
K	Financiële instellingen	380	310	290	300	300	-7,7%	-0,7%
LN	Zakelijke dienstverlening	23.280	22.900	22.780	22.560	21.730	-1,0%	-3,7%
O	Openbaar bestuur	3.290	3.330	3.240	3.300	3.580	0,2%	8,4%
P	Onderwijs	6.400	7.050	7.980	7.960	8.140	7,6%	2,2%
Q	Gezondheidszorg	34.300	29.370	28.520	28.410	27.920	-6,1%	-1,7%
RS	Overige dienstverlening	8.180	8.100	7.930	8.300	8.290	0,5%	-0,1%
Alle sectoren		154.040	151.490	150.720	153.850	153.350	0,0%	-0,3%

							Gemiddelde groei	
Gelderland, uitzendbanen		2014	2015	2016	2017	2018	2014-2017	2017-2018
A	Landbouw/Visserij	1.210	1.220	1.220	1.250	1.400	1,2%	12,2%
BC	Industrie/Delfstoffenwinning	9.780	10.270	11.300	12.830	14.280	9,5%	11,3%
DE	Nutsbedrijven	1.590	1.730	1.890	2.300	2.610	13,0%	13,5%
F	Bouwnijverheid	2.900	3.540	3.850	4.710	4.840	17,6%	2,9%
GA	Groothandel	4.230	4.270	4.480	4.990	5.190	5,7%	4,0%
GB	Detailhandel/autohandel	600	600	690	920	920	15,0%	0,1%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	3.470	4.080	4.730	5.270	5.870	14,9%	11,4%
I	Horeca	900	890	1.030	1.240	1.130	11,3%	-8,7%
K	Financiële instellingen	1.210	950	620	630	740	-19,5%	17,1%
LN	Zakelijke dienstverlening	4.450	4.310	4.780	5.060	5.180	4,4%	2,3%
O	Openbaar bestuur	2.800	3.100	3.450	3.970	3.820	12,3%	-3,9%
P	Onderwijs	600	610	730	650	650	2,9%	0,9%
Q	Gezondheidszorg	1.090	1.170	1.280	1.360	1.680	7,9%	23,1%
RS	Overige dienstverlening	1.180	1.280	1.030	1.200	1.100	0,4%	-8,3%
Alle sectoren		36.010	38.010	41.080	46.370	49.410	8,8%	6,5%

							Gemiddelde groei	
							2014-2017	2017-2018
Corop Veluwe, alle banen		2014	2015	2016	2017	2018		
A	Landbouw/Visserij	8.340	8.180	8.150	8.070	8.100	-1,1%	0,3%
BC	Industrie/Delfstoffenwinning	35.930	35.950	37.050	38.150	39.590	2,0%	3,8%
DE	Nutsbedrijven	2.170	1.900	1.980	2.230	2.310	1,0%	3,3%
F	Bouwnijverheid	21.940	22.480	23.130	24.420	25.410	3,6%	4,0%
GA	Groothandel	20.810	21.260	21.690	21.860	22.050	1,7%	0,9%
GB	Detailhandel/autohandel	39.250	39.560	39.590	40.300	41.740	0,9%	3,6%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	20.090	20.770	20.760	21.460	22.120	2,2%	3,1%
I	Horeca	14.780	15.210	15.790	16.340	16.590	3,4%	1,5%
K	Financiële instellingen	10.050	9.650	8.820	8.530	8.400	-5,3%	-1,5%
LN	Zakelijke dienstverlening	48.620	48.970	49.860	51.150	52.350	1,7%	2,3%
O	Openbaar bestuur	23.330	22.480	22.540	21.820	21.040	-2,2%	-3,6%
P	Onderwijs	20.710	20.250	20.380	20.330	20.880	-0,6%	2,7%
Q	Gezondheidszorg	58.010	56.540	55.990	55.010	56.210	-1,8%	2,2%
RS	Overige dienstverlening	14.330	14.230	14.240	14.580	15.010	0,6%	2,9%
Alle sectoren		338.350	337.430	339.970	344.240	351.780	0,6%	2,2%

							Gemiddelde groei	
							2014-2017	2017-2018
Corop Achterhoek, alle banen		2014	2015	2016	2017	2018		
A	Landbouw/Visserij	8.930	8.880	8.870	8.810	8.860	-0,4%	0,5%
BC	Industrie/Delfstoffenwinning	29.990	29.460	30.150	30.540	31.160	0,6%	2,0%
DE	Nutsbedrijven	1.520	1.580	1.580	1.220	1.240	-7,0%	1,3%
F	Bouwnijverheid	10.290	10.430	10.060	10.400	10.690	0,4%	2,8%
GA	Groothandel	10.650	10.530	10.220	10.490	10.940	-0,5%	4,3%
GB	Detailhandel/autohandel	21.930	22.260	22.130	22.670	23.010	1,1%	1,5%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	9.660	9.470	9.470	9.140	9.430	-1,8%	3,2%
I	Horeca	8.740	9.190	9.300	9.400	9.730	2,4%	3,4%
K	Financiële instellingen	1.890	1.810	1.620	1.620	1.640	-5,0%	1,0%
LN	Zakelijke dienstverlening	16.660	16.860	17.330	17.700	18.220	2,0%	3,0%
O	Openbaar bestuur	6.090	5.950	5.870	5.890	6.020	-1,1%	2,2%
P	Onderwijs	10.780	10.690	10.620	10.480	10.660	-0,9%	1,7%
Q	Gezondheidszorg	31.570	31.140	31.440	31.320	32.510	-0,3%	3,8%
RS	Overige dienstverlening	7.040	7.200	7.240	7.450	7.680	1,9%	3,1%
Alle sectoren		175.720	175.450	175.890	177.120	181.770	0,3%	2,6%

Corop Arnhem-Nijmegen, alle banen							Gemiddelde groei	
		2014	2015	2016	2017	2018	2014- 2017	2017- 2018
A	Landbouw/Visserij	4.440	4.330	4.380	4.300	4.240	-1,0%	-1,5%
BC	Industrie/ Delfstoffenwinning	30.210	29.850	26.660	27.370	28.270	-3,2%	3,3%
DE	Nutsbedrijven	6.670	7.140	6.770	7.620	8.260	4,6%	8,4%
F	Bouwnijverheid	13.850	14.000	14.110	14.350	15.260	1,2%	6,3%
GA	Groothandel	16.300	16.500	17.110	16.770	17.350	0,9%	3,5%
GB	Detailhandel/ autohandel	38.140	38.930	38.840	39.340	39.880	1,0%	1,4%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	24.870	24.610	25.310	25.730	27.020	1,1%	5,0%
I	Horeca	15.510	16.150	17.100	17.250	18.100	3,6%	4,9%
K	Financiële instellingen	6.160	5.480	4.870	4.650	4.530	-8,9%	-2,6%
LN	Zakelijke dienstverlening	53.510	54.320	55.310	56.620	58.070	1,9%	2,6%
O	Openbaar bestuur	19.940	19.090	18.600	18.590	18.570	-2,3%	-0,1%
P	Onderwijs	28.670	29.030	29.480	30.010	30.500	1,5%	1,6%
Q	Gezondheidszorg	74.600	73.120	74.630	75.910	77.200	0,6%	1,7%
RS	Overige dienstverlening	15.230	15.570	15.690	16.020	16.310	1,7%	1,8%
Alle sectoren		348.100	348.120	348.860	354.540	363.560	0,6%	2,5%

Corop Zuidwest Gelderland, alle banen							Gemiddelde groei	
		2014	2015	2016	2017	2018	2014- 2017	2017- 2018
A	Landbouw/Visserij	6.400	6.330	6.350	6.200	6.270	-1,0%	1,2%
BC	Industrie/ Delfstoffenwinning	12.020	12.360	12.650	12.860	13.280	2,3%	3,2%
DE	Nutsbedrijven	1.030	1.070	1.070	1.300	1.310	8,1%	0,5%
F	Bouwnijverheid	7.930	8.040	7.970	8.120	8.400	0,8%	3,4%
GA	Groothandel	9.770	9.960	9.860	10.100	10.530	1,1%	4,2%
GB	Detailhandel/ autohandel	12.190	12.350	12.650	12.860	13.240	1,8%	3,0%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	12.060	12.370	12.300	12.180	12.430	0,3%	2,1%
I	Horeca	4.090	4.150	4.200	4.270	4.240	1,5%	-0,7%
K	Financiële instellingen	1.060	1.010	920	1.000	950	-1,7%	-5,5%
LN	Zakelijke dienstverlening	15.220	15.040	15.250	15.230	15.770	0,0%	3,6%
O	Openbaar bestuur	2.750	2.790	2.670	2.730	2.760	-0,2%	1,0%
P	Onderwijs	5.480	5.390	5.530	5.620	5.820	0,8%	3,5%
Q	Gezondheidszorg	13.330	13.090	13.270	13.720	13.890	1,0%	1,2%
RS	Overige dienstverlening	4.650	4.700	4.690	4.750	4.790	0,8%	0,9%
Alle sectoren		107.960	108.650	109.370	110.960	113.680	0,9%	2,5%

WGR Stedendriehoek, alle banen							Gemiddelde groei	
		2014	2015	2016	2017	2018	2014-2017	2017-2018
A	Landbouw/Visserij	4.030	4.100	4.060	4.060	4.080	0,2%	0,4%
BC	Industrie/Delfstoffenwinning	18.200	18.040	18.120	18.560	19.430	0,7%	4,7%
DE	Nutsbedrijven	1.790	1.680	1.710	1.630	1.700	-3,0%	4,1%
F	Bouwnijverheid	7.330	7.400	7.710	7.900	8.350	2,5%	5,7%
GA	Groothandel	8.070	8.200	7.820	7.790	7.960	-1,2%	2,2%
GB	Detailhandel/autohandel	18.340	18.500	18.600	18.950	19.130	1,1%	1,0%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	8.760	8.290	8.600	8.420	8.740	-1,3%	3,8%
I	Horeca	7.540	7.780	7.920	8.090	8.130	2,4%	0,5%
K	Financiële instellingen	6.230	6.110	5.670	5.550	5.520	-3,8%	-0,5%
LN	Zakelijke dienstverlening	21.950	21.970	21.550	21.880	21.870	-0,1%	0,0%
O	Openbaar bestuur	14.350	13.970	14.060	13.270	13.000	-2,6%	-2,0%
P	Onderwijs	8.980	8.750	8.800	8.890	9.150	-0,3%	2,9%
Q	Gezondheidszorg	32.090	30.770	30.720	29.820	30.800	-2,4%	3,3%
RS	Overige dienstverlening	7.380	7.490	7.440	7.530	7.620	0,7%	1,2%
Alle sectoren		165.020	163.040	162.760	162.320	165.480	-0,5%	1,9%

WGR Achterhoek, alle banen							Gemiddelde groei	
		2014	2015	2016	2017	2018	2014-2017	2017-2018
A	Landbouw/Visserij	6.470	6.390	6.370	6.350	6.390	-0,6%	0,6%
BC	Industrie/Delfstoffenwinning	21.180	20.590	21.320	21.650	22.030	0,7%	1,8%
DE	Nutsbedrijven	1.020	1.000	1.050	960	980	-2,0%	1,7%
F	Bouwnijverheid	7.670	7.810	7.470	7.810	8.000	0,6%	2,4%
GA	Groothandel	7.290	7.280	7.540	7.770	8.120	2,2%	4,5%
GB	Detailhandel/autohandel	14.790	15.050	14.880	15.340	15.520	1,2%	1,2%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	5.590	5.410	5.310	5.320	5.540	-1,6%	4,1%
I	Horeca	5.380	5.690	5.780	5.910	6.150	3,2%	4,1%
K	Financiële instellingen	1.190	1.160	1.060	1.070	1.090	-3,4%	1,4%
LN	Zakelijke dienstverlening	10.910	10.910	11.240	11.630	12.300	2,2%	5,7%
O	Openbaar bestuur	3.750	3.670	3.700	3.700	3.710	-0,5%	0,3%
P	Onderwijs	7.470	7.400	7.310	7.160	7.290	-1,4%	1,8%
Q	Gezondheidszorg	21.260	20.670	20.660	20.640	21.230	-1,0%	2,9%
RS	Overige dienstverlening	4.450	4.640	4.730	4.860	5.010	2,9%	3,2%
Alle sectoren		118.420	117.670	118.410	120.170	123.340	0,5%	2,6%

WGR Arnhem-Nijmegen, alle banen							Gemiddelde groei	
		2014	2015	2016	2017	2018	2014- 2017	2017- 2018
A	Landbouw/Visserij	4.920	4.810	4.860	4.790	4.730	-0,9%	-1,3%
BC	Industrie/ Delfstoffenwinning	32.260	31.930	28.810	29.620	30.590	-2,8%	3,3%
DE	Nutsbedrijven	6.680	7.150	6.770	7.630	8.270	4,5%	8,4%
F	Bouwnijverheid	14.810	14.970	15.130	15.430	16.390	1,4%	6,2%
GA	Groothandel	17.370	17.420	18.010	17.690	18.280	0,6%	3,3%
GB	Detailhandel/ autohandel	39.580	40.410	40.300	40.920	41.490	1,1%	1,4%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	26.690	26.540	27.350	27.830	29.120	1,4%	4,6%
I	Horeca	16.460	17.120	18.060	18.190	19.060	3,4%	4,8%
K	Financiële instellingen	6.370	5.670	4.940	4.710	4.590	-9,6%	-2,6%
LN	Zakelijke dienstverlening	54.990	55.860	56.860	58.210	59.450	1,9%	2,1%
O	Openbaar bestuur	20.370	19.520	19.020	18.970	18.980	-2,4%	0,1%
P	Onderwijs	29.450	29.800	30.260	30.740	31.250	1,4%	1,7%
Q	Gezondheidszorg	76.060	74.710	76.170	77.320	78.700	0,5%	1,8%
RS	Overige dienstverlening	15.830	16.180	16.290	16.660	16.960	1,7%	1,8%
Alle sectoren		361.850	362.070	362.840	368.700	377.860	0,6%	2,5%

WGR Rivierenland, alle banen							Gemiddelde groei	
		2014	2015	2016	2017	2018	2014- 2017	2017- 2018
A	Landbouw/Visserij	6.400	6.330	6.350	6.200	6.270	-1,0%	1,2%
BC	Industrie/ Delfstoffenwinning	12.020	12.360	12.650	12.860	13.280	2,3%	3,2%
DE	Nutsbedrijven	1.030	1.070	1.070	1.300	1.310	8,1%	0,5%
F	Bouwnijverheid	7.930	8.040	7.970	8.120	8.400	0,8%	3,4%
GA	Groothandel	9.770	9.960	9.860	10.100	10.530	1,1%	4,2%
GB	Detailhandel/ autohandel	12.190	12.350	12.650	12.860	13.240	1,8%	3,0%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	12.060	12.370	12.300	12.180	12.430	0,3%	2,1%
I	Horeca	4.090	4.150	4.200	4.270	4.240	1,5%	-0,7%
K	Financiële instellingen	1.060	1.010	920	1.000	950	-1,7%	-5,5%
LN	Zakelijke dienstverlening	15.220	15.040	15.250	15.230	15.770	0,0%	3,6%
O	Openbaar bestuur	2.750	2.790	2.670	2.730	2.760	-0,2%	1,0%
P	Onderwijs	5.480	5.390	5.530	5.620	5.820	0,8%	3,5%
Q	Gezondheidszorg	13.330	13.090	13.270	13.720	13.890	1,0%	1,2%
RS	Overige dienstverlening	4.650	4.700	4.690	4.750	4.790	0,8%	0,9%
Alle sectoren		107.960	108.650	109.370	110.960	113.680	0,9%	2,5%

WGR Food Valley, alle banen							Gemiddelde groei	
		2014	2015	2016	2017	2018	2014- 2017	2017- 2018
A	Landbouw/Visserij	3.980	3.820	3.830	3.750	3.780	-2,0%	0,9%
BC	Industrie/ Delfstoffenwinning	14.340	14.310	14.780	15.320	15.630	2,2%	2,0%
DE	Nutsbedrijven	460	530	560	620	640	10,8%	2,4%
F	Bouwnijverheid	8.350	8.600	8.650	9.370	9.980	3,9%	6,6%
GA	Groothandel	10.800	11.050	11.020	11.220	11.290	1,3%	0,6%
GB	Detailhandel/ autohandel	15.060	15.040	15.080	15.350	16.110	0,6%	5,0%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	9.120	10.040	9.600	10.270	10.440	4,0%	1,7%
I	Horeca	4.970	5.170	5.510	5.790	5.860	5,2%	1,2%
K	Financiële instellingen	3.540	3.240	2.850	2.650	2.560	-9,2%	-3,4%
LN	Zakelijke dienstverlening	22.480	22.770	23.740	24.310	24.900	2,6%	2,4%
O	Openbaar bestuur	4.780	4.620	4.560	4.900	4.920	0,8%	0,4%
P	Onderwijs	9.130	8.900	8.850	8.930	9.130	-0,8%	2,3%
Q	Gezondheidszorg	17.830	17.440	17.900	17.880	18.350	0,1%	2,6%
RS	Overige dienstverlening	4.850	4.800	4.830	5.100	5.360	1,7%	5,2%
Alle sectoren		129.690	130.330	131.760	135.440	138.940	1,5%	2,6%

WGR Noord Veluwe, alle banen							Gemiddelde groei	
		2014	2015	2016	2017	2018	2014- 2017	2017- 2018
A	Landbouw/Visserij	2.300	2.280	2.280	2.250	2.230	-0,8%	-1,0%
BC	Industrie/ Delfstoffenwinning	10.150	10.380	10.820	10.920	11.340	2,4%	3,9%
DE	Nutsbedrijven	420	250	240	240	230	-17,0%	-2,5%
F	Bouwnijverheid	7.920	8.130	8.330	8.660	8.630	3,0%	-0,3%
GA	Groothandel	4.230	4.350	4.640	4.640	4.690	3,1%	1,0%
GB	Detailhandel/ autohandel	11.550	11.760	11.700	11.760	12.380	0,6%	5,3%
HJ	Vervoer, opslag en communicatie	4.440	4.570	4.690	4.490	4.730	0,3%	5,5%
I	Horeca	4.690	4.800	4.930	5.020	5.210	2,3%	3,8%
K	Financiële instellingen	770	770	790	820	820	2,1%	-1,0%
LN	Zakelijke dienstverlening	8.450	8.650	9.120	9.440	10.130	3,8%	7,2%
O	Openbaar bestuur	6.110	5.720	5.660	5.470	5.010	-3,6%	-8,3%
P	Onderwijs	5.120	5.130	5.260	5.100	5.220	-0,1%	2,4%
Q	Gezondheidszorg	16.940	17.220	16.610	16.570	16.830	-0,7%	1,6%
RS	Overige dienstverlening	4.080	3.890	3.890	3.900	4.040	-1,5%	3,5%
Alle sectoren		87.180	87.900	88.940	89.270	91.490	0,8%	2,5%

Bijlage B: Ontwikkelingen aantallen banen naar gemeente

		Alle banen					Gemiddelde groei	
Gemeente		2014	2015	2016	2017	2018	2014-2017	2017-2018
0197	Aalten	10.210	9.950	10.170	10.340	10.710	0,4%	3,6%
0200	Apeldoorn	96.350	93.390	93.240	92.970	94.450	-1,2%	1,6%
0202	Arnhem	102.260	101.270	100.140	102.050	103.560	-0,1%	1,5%
0203	Barneveld	30.810	31.020	31.760	32.820	33.470	2,1%	2,0%
1945	Berg en Dal	13.160	13.230	13.370	13.380	13.590	0,6%	1,6%
1859	Berkelland	17.280	16.570	16.290	16.640	16.610	-1,2%	-0,2%
0209	Beuningen	7.650	7.890	7.920	8.040	8.270	1,7%	2,9%
1876	Bronckhorst	13.310	13.500	13.580	13.660	14.080	0,8%	3,1%
0213	Brummen	7.570	7.620	7.700	7.850	8.020	1,2%	2,1%
0214	Buren	8.230	8.150	8.170	8.220	8.530	0,0%	3,7%
0216	Culemborg	12.600	12.590	12.810	12.820	13.050	0,6%	1,8%
0221	Doesburg	3.740	3.730	3.540	3.620	3.700	-1,0%	2,1%
0222	Doetinchem	32.560	32.380	32.310	33.070	33.820	0,5%	2,3%
0225	Druten	7.260	7.090	7.170	7.210	7.280	-0,2%	0,9%
0226	Duiven	14.970	14.600	15.860	16.600	17.030	3,5%	2,6%
0228	Ede	55.000	55.970	56.050	57.040	58.420	1,2%	2,4%
0230	Elburg	9.040	9.120	9.390	9.470	9.570	1,6%	1,0%
0232	Epe	12.090	12.240	12.580	13.040	13.420	2,5%	2,9%
0233	Ermelo	14.160	13.880	14.050	13.950	13.860	-0,5%	-0,6%
0236	Geldermalsen	15.110	15.230	15.320	15.360	15.770	0,5%	2,7%
0243	Harderwijk	23.320	23.680	23.480	23.080	24.380	-0,3%	5,6%
0244	Hattem	3.920	3.890	3.970	4.150	3.900	1,9%	-6,0%
0246	Heerde	6.670	6.630	6.690	7.180	7.130	2,5%	-0,7%
0252	Heumen	4.910	5.000	4.930	5.100	5.130	1,3%	0,6%
0733	Lingewaal	3.770	3.890	3.950	4.020	4.240	2,1%	5,6%
1705	Lingewaard	14.280	15.120	15.050	15.210	15.370	2,1%	1,1%
0262	Lochem	13.490	13.880	13.660	13.790	14.380	0,7%	4,3%
0263	Maasdriel	10.060	10.120	10.260	10.380	10.810	1,1%	4,1%
1955	Montferland	13.750	13.950	13.990	14.160	14.310	1,0%	1,0%
1740	Neder-Betuwe	9.550	9.760	9.970	10.630	11.020	3,6%	3,7%
0304	Neerijnen	5.740	6.090	6.160	6.260	6.450	2,9%	3,2%
0267	Nijkerk	20.050	20.000	20.390	21.460	22.500	2,3%	4,8%
0268	Nijmegen	97.430	97.600	96.820	97.530	100.580	0,0%	3,1%
0302	Nunspeet	12.920	13.000	13.450	13.450	14.070	1,3%	4,6%
0269	Oldebroek	8.130	8.390	8.500	8.520	8.730	1,6%	2,4%
1586	Oost Gelre	15.550	15.640	16.020	16.210	16.580	1,4%	2,2%
1509	Oude IJsselstreek	16.070	16.430	16.850	16.920	17.780	1,7%	5,1%
1734	Overbetuwe	19.080	19.060	19.670	20.380	21.520	2,2%	5,6%

0273	Putten	9.010	9.310	9.410	9.470	9.840	1,7%	3,9%
0274	Renkum	10.670	10.790	11.020	11.410	11.480	2,3%	0,7%
0275	Rheden	15.670	15.420	15.170	17.550	17.940	3,9%	2,2%
0277	Rozendaal	440	440	460	390	390	-4,5%	1,0%
0279	Scherpenzeel	4.580	4.630	4.680	4.930	4.800	2,5%	-2,6%
0281	Tiel	23.120	23.080	23.030	23.110	23.400	0,0%	1,3%
0285	Voorst	13.050	13.580	13.450	13.520	13.500	1,2%	-0,2%
0289	Wageningen	19.250	18.700	18.870	19.190	19.750	-0,1%	2,9%
0668	West Maas en Waal	5.880	6.050	6.140	6.460	6.680	3,2%	3,5%
0293	Westervoort	2.650	2.840	2.860	2.920	3.030	3,3%	3,8%
0296	Wijchen	15.800	15.970	16.430	16.490	17.270	1,4%	4,8%
0294	Winterswijk	13.440	13.200	13.200	13.330	13.760	-0,3%	3,2%
0297	Zaltbommel	13.900	13.690	13.570	13.710	13.730	-0,5%	0,1%
0299	Zevenaar	18.140	18.080	18.450	16.670	17.410	-2,8%	4,4%
0301	Zutphen	22.480	22.340	22.130	21.150	21.730	-2,0%	2,7%
	Gelderland	970.110	969.650	974.080	986.850	1.010.800	0,6%	2,4%

COROP

13	Veluwe	338.350	337.430	339.970	344.240	351.780	0,6%	2,2%
14	Achterhoek	175.720	175.450	175.890	177.120	181.770	0,3%	2,6%
15	Arnhem-Nijmegen	348.100	348.120	348.860	354.540	363.560	0,6%	2,5%
16	Zuidwest-Gelderland	107.960	108.650	109.370	110.960	113.680	0,9%	2,5%
	Gelderland	970.110	969.650	974.080	986.850	1.010.800	0,6%	2,4%

WGR

12	Stedendriehoek	165.020	163.040	162.760	162.320	165.480	-0,5%	1,9%
13	Achterhoek	118.420	117.670	118.410	120.170	123.340	0,5%	2,6%
14	Regio Arnhem-Nijmegen	361.850	362.070	362.840	368.700	377.860	0,6%	2,5%
15	Rivierenland	107.960	108.650	109.370	110.960	113.680	0,9%	2,5%
16	Food Valley	129.690	130.330	131.760	135.440	138.940	1,5%	2,6%
17	Noord Veluwe	87.180	87.900	88.940	89.270	91.490	0,8%	2,5%
	Gelderland	970.110	969.650	974.080	986.850	1.010.800	0,6%	2,4%

Indeling WGR-Gebieden

Stedendriehoek

0200 Apeldoorn
0213 Brummen
0232 Epe
0262 Lochem
0285 Voorst
0301 Zutphen
0197 Aalten

Achterhoek

0222 Doetinchem
0294 Winterswijk
1509 Oude IJsselstreek
1586 Oost Gelre
1859 Berkelland
1876 Bronckhorst

Regio Arnhem-Nijmegen

0202 Arnhem
0209 Beuningen
0221 Doesburg
0225 Druten
0226 Duiven
0252 Heumen
0268 Nijmegen
0274 Renkum
0275 Rheden
0277 Rozendaal
0293 Westervoort
0296 Wijchen
0299 Zevenaar
1705 Lingewaard
1734 Overbetuwe
1945 Berg en Dal
1955 Montferland

Rivierenland

0214 Buren
0216 Culemborg
0236 Geldermalsen
0263 Maasdriel
0281 Tiel
0297 Zaltbommel
0304 Neerijnen
0668 West Maas en Waal
0733 Lingewaal
1740 Neder-Betuwe

Food Valley

0203 Barneveld
0228 Ede
0267 Nijkerk
0279 Scherpenzeel
0289 Wageningen

Noord Veluwe

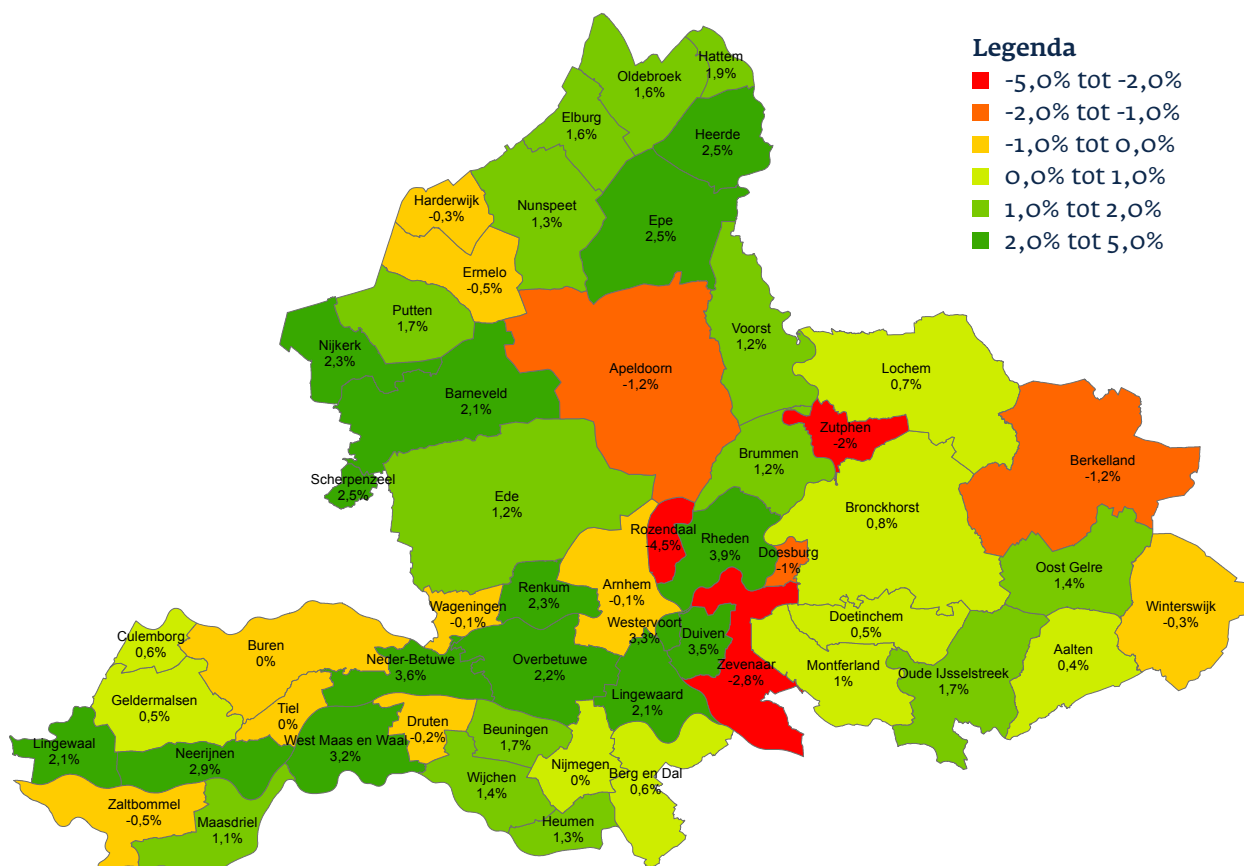
0230 Elburg
0233 Ermelo
0243 Harderwijk
0244 Hattem
0246 Heerde
0269 Oldebroek
0273 Putten
0302 Nunspeet

(Voetnoot: de gemeenten Geldermalsen, Neerijnen en Lingewaal zijn op 1-1-2019 opgegaan in de nieuwe gemeente West Betuwe. Deze herindeling is nog niet verwerkt in dit rapport.)

WGR gebieden

Gemiddelde jaarlijkse werkgelegenheidsgroei 2014-2017 per gemeente

Werkgelegenheidsgroei 2017-2018 per gemeente

